

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Розвиток підходів до оцінки фінансового стану
позичальника – юридичної особи

Виконала: здобувачка освіти групи ФК23-1м
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Ткаченко Аліна Миколаївна

Керівник: Заруцька О.П., д.е.н., проф., завідувачка
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування УМСФ

Рецензент: Качула С.В., д.е.н., проф., професорка
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування ДДАЕУ

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Ткаченко А.М. Розвиток підходів до оцінки фінансового стану позичальника – юридичної особи.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто розвиток підходів до оцінки фінансового стану позичальника – юридичної особи. Досліджено процеси оцінки фінансового стану позичальників — юридичних осіб у системі корпоративного кредитування. Проаналізовано підходи до оцінки кредитного ризику. Виявлено недоліки в оцінці фінансового стану позичальника – юридичної особи. Викладено пропозиції щодо вдосконалення процедур оцінки кредитоспроможності юридичних осіб та рекомендації, що дозволяють оптимізувати процеси оцінки ризику.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 74 сторінках, містить 17 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел включає 45 найменувань.

Ключові слова: оцінка фінансового стану, банківське регулювання, корпоративне кредитування, кредитоспроможність юридичних осіб, банківська система.

Список публікацій здобувача.

Ткаченко А.М., Заруцька О.П. Проблеми і перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні / Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Економіко–правові та управлінсько–технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд». 08.11.2024. Дніпро.

ANNOTATION

Tkachenko A.M. Development of approaches to assessing the financial condition of the borrower – a legal entity.

Qualification work for a master's degree in the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and Stock Market". – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The paper considers the development of approaches to assessing the financial condition of a borrower – a legal entity. The processes of assessing the financial condition of borrowers — legal entities in the corporate lending system have been studied. Approaches to credit risk assessment are analyzed. Deficiencies in the assessment of the financial condition of the borrower – a legal entity are revealed. Proposals for improving the procedures for assessing the creditworthiness of legal entities and recommendations for optimizing risk assessment processes are presented.

The master's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources, appendices, presented on 74 pages, contains 17 tables, 4 appendices. The list of used sources includes 45 items. Keywords: assessment of financial condition, banking regulation, corporate lending, creditworthiness of legal entities, banking system. List of publications of the applicant. Tkachenko A.M., Zarutskya O.P. Problems and prospects for the development of consumer lending in Ukraine / Collection of abstracts of the International Scientific and Practical Conference "Economic-Legal and Managerial-Technological Dimensions of the Present: Youth View". 08.11.2024. Dnipro.

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	ЕВОЛЮЦІЯ НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЗИЧАЛЬНИКА	7
РОЗДІЛ 2	СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО КОРПОРАТИВНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	22
2.1	Аналіз динаміки кредитного портфелю юридичних осіб	22
2.2	Аналіз якості кредитного портфелю банків	30
2.3	Показники та методи оцінки кредитного ризику на прикладі ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»	39
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	52
3.1	Прогнозування та заходи для підвищення кредитного рейтингу ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»	52
3.2	Рекомендації, щодо діагностики та покращення фінансового стану позичальника	61
ВИСНОВКИ		69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		74
ДОДАТКИ		79

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний розвиток фінансових ринків України супроводжується значними викликами, особливо у сфері корпоративного кредитування, де оцінка фінансового стану позичальника — юридичної особи — є одним із найважливіших елементів ефективного управління кредитним ризиком. У сучасних умовах, коли економічна нестабільність впливає на підприємства та їхню платоспроможність, потреба в об'єктивному та комплексному підході до оцінки кредитоспроможності стає особливо актуальною. Коливання валютного курсу, зміни в законодавстві, міжнародні економічні впливи та нестабільність внутрішнього ринку — усі ці фактори підвищують рівень ризику, з яким стикаються банки при кредитуванні корпоративних клієнтів. Зростаюча конкуренція між банками також стимулює їх до вдосконалення підходів до оцінки кредитних ризиків, що дозволяє не лише знижувати частку проблемних кредитів, але й підвищувати рівень довіри між банківськими установами та бізнесом.

У цьому контексті тема оцінки фінансового стану позичальника стає ключовою, адже ефективність кредитного аналізу дозволяє банкам приймати більш обґрунтовані рішення щодо надання кредитів, мінімізуючи ризики неплатоспроможності. Точна оцінка фінансового стану підприємства дає можливість виявляти потенційні ризики на ранніх етапах та коректно визначати рівень доступу підприємства до фінансування, що є надзвичайно важливим для розвитку бізнесу та економіки загалом.

Сучасні дослідження в області управління кредитним ризиком, таких вітчизняних авторів, як О. Криклій, У. Владичин, а також зарубіжних фахівців, як Дж. Сінкі та А. Сондерс, приділяють значну увагу проблемам точності методів оцінки кредитоспроможності та розробці нових показників, які здатні полегшити ідентифікацію ризиків на ранніх етапах. Їхня робота зосереджується на пошуку оптимальних методик, що допоможуть банкам у процесі управління кредитним ризиком та підвищать обґрунтованість фінансових рішень.

Дослідження, присвячене аналізу підходів до оцінки кредитного ризику, зосереджується на критичному огляді існуючих методів, їхніх переваг і недоліків, а також на розробці рекомендацій для їхнього вдосконалення. Особливу цінність цьому дослідженню надає його прикладна складова — аналіз фінансового стану ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» на основі реальних даних підприємства. Залучення фактичних показників дозволяє не лише перевірити ефективність обраних методик оцінки, а й забезпечити практичну значущість отриманих результатів, адже запропоновані методи можуть бути використані банками для зниження ризику в корпоративному кредитуванні. У підсумку це сприятиме підвищенню якості кредитного портфеля банків і стабільності банківської системи, забезпечуючи стабільний доступ до фінансування для українських підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є вдосконалення підходів до оцінки фінансового стану позичальника — юридичної особи на основі аналізу сучасних методик та їх застосування на прикладі реального підприємства ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5».

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні завдання:

1. Дослідити еволюцію нормативних вимог щодо оцінки фінансового стану позичальника — юридичної особи.
2. Проаналізувати сучасний стан корпоративного кредитування в Україні та оцінити динаміку кредитування юридичних осіб.
3. Провести аналіз показників і методів оцінки кредитного ризику на прикладі ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5».
4. Спрогнозувати фінансові показники підприємства та розробити заходи для підвищення фінансової стійкості та кредитоспроможності.
5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення процесу оцінки фінансового стану юридичних осіб у банківській сфері.

Об'єкт дослідження — процеси оцінки фінансового стану позичальників — юридичних осіб у системі корпоративного кредитування в сучасних умовах банківської діяльності.

Предмет дослідження — методики та підходи до оцінки фінансового стану юридичних осіб, зокрема на прикладі підприємства ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5», а також проблеми і шляхи вдосконалення їх застосування в банківській практиці України.

Методи дослідження. У роботі використані методи економічного аналізу, зокрема фінансовий аналіз (для оцінки фінансових показників підприємства), порівняльний аналіз (для зіставлення результатів оцінки за різними методиками), статистичні методи (для аналізу динаміки та структури кредитного портфеля) та графічний метод (для наочного представлення динаміки та інших даних). Такий підхід до вибору методів дозволяє забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків, а також їх практичну значущість для банківської практики.

Результати дослідження можуть бути використані банківськими установами для вдосконалення процедур оцінки кредитоспроможності юридичних осіб, що сприятиме зниженню рівня проблемних кредитів. Рекомендації, запропоновані в роботі, дозволяють оптимізувати процеси оцінки ризику, що може підвищити ефективність кредитних операцій банків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5», нормативні документи Національного банку України, статистичні дані щодо кредитування юридичних осіб, наукові праці українських та зарубіжних авторів у сфері фінансового аналізу та управління кредитним ризиком.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки, включаючи 17 таблиць та 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ЕВОЛЮЦІЯ НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПОЗИЧАЛЬНИКА

З початку 2000-х років банківська система України активно розвивається, прагнучи інтегруватися у глобальні фінансові ринки та адаптувати свої стандарти до міжнародних вимог. Цей розвиток супроводжувався постійним вдосконаленням нормативної бази, особливо в частині управління кредитним ризиком, який є одним із ключових факторів фінансової стійкості банківських установ. Увага до управління кредитним ризиком обумовлена високою залежністю банків від надійності позичальників, особливо юридичних осіб, на частку яких припадає значний обсяг корпоративного кредитування.

Початкові підходи до оцінки фінансового стану позичальників у банківській системі України передбачали певну стандартизацію вимог, однак вони були обмежені через відсутність інтеграції з міжнародними практиками. Це спонукало українське регуляторне середовище до поступового впровадження рекомендацій Базельського комітету з питань банківського нагляду, зокрема стандартів Базель I, II та пізніше — Базель III, які встановлюють комплексні вимоги до оцінки кредитного ризику, капіталу банків та контролю за ризиками.[45, 44, 29]

На етапі 2012 року з прийняттям Постанови №23 «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» Національний банк України зробив перший суттєвий крок у напрямку формалізації процесів оцінки фінансового стану позичальників, встановивши базові вимоги до аналізу платоспроможності клієнтів банків.[33] Однак згодом виникла потреба в подальшому удосконаленні цих підходів, особливо з огляду на євроінтеграційний курс України. Це призвело до прийняття у 2016 році нової Постанови №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», яка

ґрунтується на Базельських стандартах і передбачає адаптацію передових міжнародних практик у процесах оцінки кредитного ризику.[32]

Перехід до нових підходів регулювання кредитного ризику через імплементацію Постанови №351 демонструє прагнення України наблизитися до фінансових стандартів Євросоюзу. Нові вимоги не лише покращують точність оцінки кредитного ризику, але й сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських банків, забезпечуючи їхню стабільність у середовищі глобальних фінансових викликів. Цей процес інтеграції вимагає глибокого аналізу та адаптації української банківської системи, що має не лише нормативне, але й практичне значення для стабільності національної економіки.

Посилення нормативних вимог і адаптація до міжнародних стандартів в управлінні кредитним ризиком є важливими кроками для розвитку банківського сектора України в контексті євроінтеграції. Відповідність української банківської системи вимогам Євросоюзу та міжнародним стандартам є одним з ключових напрямів реформування фінансової сфери, який забезпечить інтеграцію України до європейського фінансового простору та підвищить рівень фінансової стабільності країни.[30, с.29]

У цьому контексті імплементація Базельських принципів управління кредитними ризиками, зокрема через прийняття нових нормативних актів, таких як Постанова №351 Національного банку України, дозволяє банкам покращити якість оцінки фінансового стану позичальників і підвищити точність прогнозування кредитних ризиків. Впровадження таких стандартів сприяє захисту інтересів банків і їхніх клієнтів, знижує частку непрацюючих кредитів у кредитних портфелях і підвищує рівень довіри до банківської системи України з боку іноземних інвесторів.[29]

Євроінтеграційний курс України зобов'язує національну фінансову систему відповідати вимогам ЄС, що передбачає застосування однакових стандартів у фінансових операціях і забезпечення стабільності фінансових установ. Впровадження міжнародних вимог дозволяє українським банкам бути більш конкурентоспроможними на міжнародних ринках капіталу та забезпечує доступ

до нових джерел фінансування. Завдяки адаптації до міжнародних стандартів українські банки можуть залучати іноземний капітал, що позитивно впливає на їхню ліквідність і стійкість у кризових ситуаціях.[35, с.102]

Крім того, посилення нормативних вимог сприяє підвищенню прозорості банківської діяльності та поліпшенню корпоративного управління, що є важливим для інтеграції з європейським фінансовим ринком. Нові вимоги стимулюють банки вдосконалювати управлінські підходи, застосовувати аналітичні методи оцінки фінансового стану позичальників і розвивати систему внутрішнього контролю. Це, в свою чергу, підвищує рівень захищеності банківського сектору від ризиків і створює умови для його стабільного розвитку.

Прийняття Постанови №23 Національного банку України у 2012 році стало важливим кроком у напрямку стандартизації процесів оцінки кредитного ризику та уніфікації підходів до оцінки фінансового стану позичальників у банківській системі України. Постанова встановила основні вимоги до проведення банками аналізу кредитоспроможності позичальників, визначаючи критерії та показники для оцінки їхнього фінансового стану.[33]

Основні положення Постанови №23:

1. Стандартизація підходів до оцінки кредитного ризику.
2. Класифікація позичальників за категоріями ризику.
3. Аналіз кредитоспроможності позичальників та обмеження ризиків.
4. Вимоги до резервування під кредитний ризик.
5. Регулярний моніторинг фінансового стану позичальника.[33]

Постанова №23 регламентувала чіткі підходи до оцінки кредитного ризику, які включали:

- Комплексний фінансовий аналіз на основі фінансової звітності, що охоплював аналіз ліквідності, платоспроможності та прибутковості.
- Кредитний скоринг для визначення рівня ризику позичальника і відповідного резервування.

- Моніторинг зовнішніх ризиків — вимога враховувати зовнішні економічні та галузеві фактори, що можуть вплинути на фінансовий стан позичальника, зокрема коливання на ринку, зміни у податковому законодавстві та інші.

Загалом Постанова №23 стала першим кроком на шляху до стандартизації процесів управління кредитним ризиком в українській банківській системі, заклавши фундамент для подальшого впровадження більш комплексних міжнародних підходів.

Постанова №23 з точки зору кредитного ризику та захисту інтересів банківської системи мала ряд переваг. Постанова №23 забезпечила стандартизований підхід до аналізу фінансового стану позичальників. Це дозволило банкам уніфікувати процеси кредитного аналізу та забезпечити більш об'єктивну оцінку ризиків, пов'язаних із кредитуванням юридичних осіб. Регламентування процесу моніторингу та аналізу кредитоспроможності позичальників сприяло підвищенню прозорості та дисципліни в банківському секторі. Це створило передумови для більшої довіри між банками, клієнтами та інвесторами.

Також однією з переваг стало поліпшення управління кредитними ризиками. Введення вимог щодо обов'язкового аналізу кредитоспроможності позичальників сприяло зниженню ризику неплатежів і підвищенню якості кредитних портфелів банків.[36, с.147] Це дозволило банкам краще захистити свої інтереси і зменшити обсяги проблемних кредитів. Постанова встановила чіткі вимоги до резервування під кредитні ризики, що посилює фінансову стійкість банків. Завдяки обов'язковому резервуванню банки змогли підготуватися до можливих збитків, пов'язаних із невиконанням зобов'язань позичальниками.

Уніфікований підхід до оцінки кредитного ризику дозволив банкам краще захистити свої інтереси та мінімізувати ризики неплатоспроможності клієнтів, що сприяло загальній стабільності банківської системи.[18, с.173]

Постанова №23 стала першою спробою стандартизувати підходи до оцінки кредитного ризику в банківській системі України, однак вона мала низку слабких

сторін, що обмежували можливості українських банків відповідати міжнародним вимогам, зокрема Базельським стандартам.

Постанова №23 була розроблена з урахуванням національних нормативних вимог, але не базувалася на рекомендаціях Базельського комітету. Базельські стандарти, які визначають міжнародні підходи до управління кредитним ризиком, включають більш складні механізми оцінки ризиків, такі як підходи внутрішніх рейтингів (IRB) і стандартизований підхід (SA), що дозволяють банкам більш точно визначати обсяги капіталу, необхідного для покриття ризиків.[35 с.124] Відсутність цих підходів у нормативній базі України обмежувала можливість банків впроваджувати міжнародні практики оцінки кредитоспроможності.

Постанова №23 зосереджувалася переважно на фінансових показниках, таких як ліквідність, платоспроможність і рентабельність, але не враховувала важливих нефінансових факторів, таких як репутація позичальника, якість управління, специфіка галузі чи зовнішні економічні чинники. Ці нефінансові аспекти є важливими складовими оцінки ризику в міжнародній практиці, оскільки вони дозволяють побачити повнішу картину фінансового стану позичальника.

У постанові відсутні конкретні рекомендації щодо використання передових аналітичних методів, таких як стрес-тестування, кореляційний аналіз чи статистичні моделі, які дозволяють більш точно оцінювати кредитний ризик і здійснювати прогнозування. Це обмежувало можливості українських банків у проведенні глибокого аналізу ризиків, що є обов'язковим в умовах глобальних фінансових стандартів.

Хоча Постанова №23 встановлювала базові критерії класифікації позичальників за категоріями ризику, ці критерії не завжди враховували специфіку окремих типів позичальників або видів діяльності. Наприклад, малі та середні підприємства, які мають нестійкий грошовий потік або обмежену історію фінансової звітності, потребують спеціальних підходів для оцінки їхньої кредитоспроможності. Відсутність такої гнучкості обмежувала здатність банків правильно класифікувати та оцінювати ризики різних категорій позичальників.

У Постанові №23 [32] встановлювалися загальні вимоги до резервування коштів на покриття кредитних ризиків, але ці вимоги не враховували індивідуальні особливості різних кредитних портфелів. Наприклад, у Базельських стандартах резервування проводиться на основі детального аналізу ризиковості активів, що дозволяє знизити ризики для окремих типів кредитів. [29] Постанова встановлювала вимоги до резервування, які не були достатньо диференційованими, що обмежувало здатність банків ефективно управляти кредитним ризиком.

Хоча Постанова передбачала обов'язковий моніторинг фінансового стану позичальників, вона не вимагала регулярного оновлення аналітичних даних та використання адаптивних методів, що враховують поточні зміни у фінансовому стані позичальників. Це обмежувало здатність банків своєчасно реагувати на негативні зміни, а отже, і знижувало їхню стійкість до ризиків.

Слабкі сторони Постанови №23 продемонстрували потребу в подальшій модернізації нормативної бази в напрямку гармонізації з міжнародними стандартами. Згодом це стало поштовхом до прийняття Постанови №351, яка врахувала рекомендації Базельського комітету та сприяла інтеграції української банківської системи до глобального фінансового простору.

Інтеграція міжнародних стандартів у банківську систему України є важливим кроком для зміцнення фінансової стійкості країни та забезпечення її економічного розвитку на шляху до євроінтеграції. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає адаптацію української нормативної бази до європейських стандартів, включаючи сферу фінансового регулювання. [23] Відповідність українських банківських стандартів вимогам Базель II та Базель III є необхідною умовою для інтеграції до фінансового простору ЄС. Базельські стандарти визначають чіткі правила оцінки кредитного ризику, регулювання капіталу та управління банківськими ризиками, що підвищує прозорість та стійкість банківської системи. [28, с.30] Їхнє впровадження в Україні підвищує довіру до національної банківської системи,

сприяє залученню іноземних інвестицій і дає змогу українським банкам взаємодіяти з міжнародними фінансовими установами на рівних умовах.

Крім того, перехід до Базельських стандартів дає можливість українським банкам застосовувати сучасні методики оцінки кредитного ризику, такі як стандартизований підхід та підхід внутрішніх рейтингів (IRB), які є більш гнучкими та точними порівняно з традиційними методами. Це дозволяє більш точно визначати необхідний рівень капіталу, покращує управління ризиками та знижує ймовірність накопичення проблемних кредитів у банківських портфелях. [11, с.64] Наприклад, стандарти Базель II та Базель III включають вимоги щодо підвищення капітальної бази банків та створення буферів капіталу для покриття ризиків, що є особливо важливим у контексті економічної нестабільності та макроекономічних ризиків, з якими зіштовхується Україна. [28, с.29]

Імплементация міжнародних стандартів є також важливою для підвищення прозорості та підзвітності українських банків. Дотримання Базельських вимог дозволяє банкам створювати точнішу оцінку ризиків, що сприяє кращому інформуванню інвесторів, кредиторів та регуляторних органів. Це, в свою чергу, підвищує стабільність фінансового ринку та знижує системні ризики, пов'язані з кризовими явищами у банківському секторі.

Впровадження Базельських стандартів в українській банківській системі має численні переваги, пов'язані з покращенням якості управління кредитними ризиками, підвищенням прозорості, довіри інвесторів та фінансової стійкості банків. Однак ці зміни супроводжуються значними викликами, зокрема необхідністю підвищення капітальних вимог, високими витратами на технологічну інфраструктуру та навчання персоналу. Подолання цих викликів є важливим кроком для підготовки українських банків до інтеграції з європейським фінансовим ринком та забезпечення стійкості в умовах глобальних економічних змін.

Базель III вимагає від банків підвищення мінімальних вимог до капіталу та створення буферів капіталу для захисту від непередбачуваних ризиків. [42, с.39] Для багатьох українських банків це є серйозним викликом, оскільки їм доведеться

залучати значні кошти для забезпечення необхідного рівня капіталу, що може бути складним завданням в умовах обмежених ресурсів і доступу до фінансових ринків.

Дотримання Базельських стандартів потребує вдосконалення технологічної інфраструктури та аналітичних систем, що вимагає значних фінансових витрат. Також за для ефективного впровадження Базельських стандартів банкам необхідні фахівці з управління ризиками, які володіють знаннями з сучасних аналітичних методик. [24, с.43] Все це вимагає додаткових витрат на навчання персоналу та залучення кваліфікованих працівників, що може бути проблематичним для багатьох банків в Україні, а для невеликих банків ці витрати можуть бути суттєвими та навіть обтяжливими, що створює ризик їхньої неконкурентоспроможності.

Базельські стандарти створені для застосування на розвинених ринках, і їхня пряма імплементація може бути важкою для країн, що розвиваються, таких як Україна. Наприклад, методи, які передбачають аналіз великих масивів даних та застосування сучасних моделей оцінки, можуть потребувати значних адаптацій до реалій українського фінансового ринку.

Виконання Базельських вимог призводить до збільшення обсягу операційних витрат банків, пов'язаних із веденням додаткової звітності, регулярним моніторингом фінансового стану клієнтів та оцінкою кредитного ризику. [42, с.40] Це може призвести до підвищення вартості кредитів для кінцевих позичальників, що може обмежити доступ до фінансування для деяких категорій клієнтів.

Адаптація українських банків до вимог європейського фінансового регулювання є стратегічно важливим завданням у процесі євроінтеграції та забезпечення конкурентоспроможності на глобальному фінансовому ринку. Перехід до європейських стандартів регулювання дозволяє українським банкам посилити свою стабільність, підвищити довіру інвесторів та забезпечити фінансову прозорість.

Відповідність європейським стандартам підвищує довіру до українських банків серед іноземних інвесторів та внутрішніх вкладників. Високі вимоги до прозорості, підзвітності та надійності, закріплені у фінансових стандартах ЄС, сприяють зміцненню репутації української банківської системи та залученню інвестицій, які є необхідними для розвитку економіки.

Європейське фінансове регулювання передбачає більш суворі вимоги до управління ризиками, особливо в частині кредитного ризику, ліквідності та капіталу. Адаптація до цих стандартів допомагає українським банкам зменшити ризик банкрутств, підвищити фінансову стійкість і захистити їх від негативних наслідків економічних криз. Базельські стандарти, що лежать в основі європейського регулювання, стимулюють створення капітальних буферів для покриття можливих збитків, що забезпечує готовність банків до різких змін у ринковому середовищі. [45]

Європейські стандарти вимагають від банків постійного моніторингу та оновлення систем управління ризиками, що дозволяє швидко адаптуватися до змін на фінансових ринках. Виконання вимог щодо прозорості та звітності, таких як регулярна публікація фінансової звітності за міжнародними стандартами (IFRS), підвищує інформованість інвесторів та регуляторів щодо фінансового стану банків. [17] Це сприяє зниженню системних ризиків та забезпечує стабільність фінансової системи країни.

Вимоги європейського фінансового регулювання створюють загальний базис для уніфікації банківської діяльності з міжнародною практикою. Це дозволяє українським банкам бути більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку, оскільки вони працюють за тими ж стандартами, що й банки країн ЄС. Гармонізація сприяє розвитку нових фінансових продуктів і послуг, що відповідають міжнародним вимогам, та підвищує інноваційний потенціал банківської системи України.

Прийняття Постанови №351 Національним банком України стало важливим кроком до модернізації нормативної бази та наближення української банківської системи до стандартів Базельського комітету. [32] На відміну від Постанови №23,

яка встановлювала лише базові вимоги до оцінки кредитного ризику, Постанова №351 передбачає впровадження більш комплексних і сучасних підходів, що відповідають вимогам Базель II та Базель III.[45, 44]

Основні положення Постанови №351 та ключові зміни порівняно з Постановою №23:

1. Введення стандартизованого підходу до оцінки кредитного ризику. Постанова №351 орієнтована на застосування стандартизованого підходу до оцінки кредитного ризику, який передбачає використання зовнішніх рейтингів для визначення ризиковості активів. [32] Це дозволяє банкам точніше оцінювати рівень ризику, враховуючи кредитний рейтинг позичальника, вид кредиту та галузь, у якій він працює. Такий підхід є більш комплексним і відповідає міжнародним стандартам оцінки кредитного ризику.

У порівнянні Постанова №23 регламентувала базовий підхід до оцінки фінансового стану позичальників на основі кількісних фінансових показників (наприклад, ліквідність, платоспроможність, рентабельність). [33] Цей підхід забезпечував загальну оцінку, проте мав обмежену точність через відсутність адаптивних моделей.

2. Вимоги до капітального буферу і резервування під кредитні ризики. На відміну від Постанови №23, яка обмежувалася загальними вимогами до резервування, Постанова №351 передбачає запровадження додаткових капітальних буферів, зокрема буфера капіталу для покриття можливих збитків, пов'язаних із кредитними ризиками. [33, 32] Це дозволяє банкам створювати резерви, достатні для покриття непередбачених збитків, і підвищує фінансову стійкість у кризових умовах.

3. Підхід внутрішніх рейтингів (IRB). Постанова №351 дає змогу банкам використовувати підхід внутрішніх рейтингів (IRB), за якого вони можуть самостійно оцінювати ризиковість активів на основі внутрішніх аналітичних моделей. [32] Це дозволяє більш точну оцінку кредитного ризику з урахуванням специфіки кожного банку та його клієнтів. У Постанові №23 цей підхід був

відсутній, що обмежувало гнучкість банків у проведенні кредитного аналізу та знижувало точність оцінки ризиків.

4. Посилення вимог до звітності та прозорості. Постанова №351 вимагає від банків більш детальної та регулярної звітності про кредитні ризики, капітал і структуру активів. На відміну від Постанови №23, яка встановлювала лише базові вимоги до звітності, нові стандарти передбачають розширену звітність, яка дозволяє Національному банку України проводити більш глибокий нагляд за діяльністю банків. Ця зміна забезпечує вищий рівень прозорості банківської діяльності, що є важливим для підвищення довіри з боку інвесторів та регуляторів.

5. Запровадження стрес-тестування. Постанова №351 передбачає проведення банками регулярного стрес-тестування для оцінки здатності витримувати різні економічні сценарії та ризики. [32] На відміну від Постанови №23, де цей інструмент не був передбачений, стрес-тестування дозволяє банкам проаналізувати свою стійкість у разі несприятливих змін і вжити заходів для зниження ризиків. Стрес-тестування є одним з ключових інструментів Базельських стандартів, який забезпечує банкам можливість своєчасного реагування на макроекономічні виклики.

6. Адаптація до ризик-орієнтованого підходу в регулюванні. Постанова №351 сприяє переходу від формального до ризик-орієнтованого підходу в оцінці кредитних ризиків. [32] На відміну від Постанови №23, яка встановлювала загальні вимоги до кредитного аналізу, нова постанова надає банкам гнучкість у виборі методів оцінки ризику з урахуванням їхньої специфіки та стратегії управління. Ризик-орієнтований підхід дозволяє більш ефективно розподіляти ресурси та зосереджувати увагу на найбільш ризикових сегментах, що підвищує ефективність управління кредитним ризиком.

Постанова №351 стала важливим етапом у розвитку нормативної бази України, запровадивши Базельські стандарти в банківську систему. Ця постанова не лише забезпечує вищу точність оцінки кредитного ризику та дозволяє банкам ефективніше управляти своїми кредитними портфелями, але й створює

передумови для підвищення стійкості банківської системи України в умовах глобальних економічних викликів. У порівнянні з Постановою №23, яка фокусувалася на базових вимогах, Постанова №351 є кроком вперед до міжнародної інтеграції та підвищення надійності банківського сектору України.

Базельські стандарти, зокрема Базель II та Базель III, встановлюють чіткі вимоги щодо розрахунку кредитного ризику банками та механізми його управління для забезпечення фінансової стійкості банківської системи. [45, 44, 43] У рамках Базельських стандартів розроблено формулу кредитного ризику, яка дозволяє банкам визначати обсяг капіталу, необхідного для покриття ризиків, пов'язаних із кредитними операціями.

Базельська формула кредитного ризику ґрунтується на трьох ключових показниках:

1. Ймовірність дефолту (PD, Probability of Default) – цей показник визначає ймовірність того, що позичальник не виконає своїх зобов'язань перед банком. Для оцінки PD можуть використовуватися як зовнішні рейтинги кредитоспроможності позичальника, так і внутрішні моделі банку, засновані на історичних даних і поведінковому аналізі. [3, с.182]

2. Збитки при дефолті (LGD, Loss Given Default) – цей показник відображає частку суми кредиту, яку банк втратить у разі дефолту позичальника. Величина LGD залежить від типу забезпечення та фінансових умов кредитного договору. Наприклад, забезпечені кредити мають нижчий LGD порівняно з незабезпеченими. [3, с. 186]

3. Експозиція на момент дефолту (EAD, Exposure at Default) – це сума, яку банк очікує отримати від позичальника на момент дефолту. EAD розраховується з урахуванням залишкової суми кредиту та невикористаних лімітів кредитування.

Ці три показники використовуються для обчислення очікуваних збитків (EL, Exprected Loss) за формулою: $EL=PD \times LGD \times EAD$

Очікувані збитки визначають, скільки капіталу потрібно банку для покриття можливих втрат за кредитом, зважаючи на рівень кредитного ризику.

Базельські стандарти передбачають два основні підходи до розрахунку кредитного ризику:

1. Стандартизований підхід (Standardized Approach). За цим підходом банки використовують зовнішні кредитні рейтинги для визначення ризиковості позичальників. Кожен рейтинг має фіксований коефіцієнт ризику, встановлений Базельським комітетом. [29]

Стандартизований підхід є простішим для впровадження та забезпечує певну стабільність у розрахунках, але може бути менш гнучким, оскільки покладається на зовнішні оцінки та не враховує індивідуальні характеристики банківських портфелів.

2. Підхід внутрішніх рейтингів (IRB, Internal Ratings-Based Approach). Цей підхід дозволяє банкам розробляти власні моделі оцінки кредитного ризику на основі внутрішніх даних. За допомогою IRB банки можуть точніше оцінювати PD, LGD і EAD для кожного позичальника або кредитного продукту. Підхід внутрішніх рейтингів є більш гнучким і дозволяє банкам використовувати складніші методи аналізу ризиків, що підвищує точність розрахунків, однак вимагає суттєвих інвестицій у аналітичну інфраструктуру та підтримання високого рівня компетенції у сфері ризик-менеджменту. [29]

Механізми управління кредитним ризиком за Базельськими стандартами:

1. Базельські стандарти вимагають від банків створювати резерви капіталу, які слугують буферами для покриття кредитного ризику. [20, с.6] Банки повинні зберігати достатній обсяг капіталу для покриття очікуваних і несподіваних збитків, щоб захистити себе від системних криз.

2. Для зменшення кредитного ризику банки заохочуються до диверсифікації кредитного портфеля, що знижує концентрацію ризиків на окремих галузях, регіонах або позичальниках. Базельські стандарти рекомендують уникати надмірної залежності від великих позичальників і підтримувати збалансований кредитний портфель. [3, с.112]

3. Базельські стандарти передбачають регулярний моніторинг кредитного ризику, що дозволяє банкам швидко реагувати на зміну фінансового стану

позичальників. Це включає оцінку позичальників, їх фінансових показників, а також аналіз зовнішніх факторів, які можуть впливати на здатність обслуговувати кредит. [3, с.115]

4. Банки проводять стрес-тестування для оцінки здатності протистояти несприятливим економічним умовам. Стрес-тестування дозволяє банкам оцінити потенційний вплив кризових ситуацій на їх кредитний портфель і завчасно планувати дії для мінімізації негативних наслідків.

5. Базельські стандарти визначають вимоги до заставного забезпечення, яке має бути ліквідним і надійним. [24, с.44] Політика забезпечення сприяє зниженню рівня кредитного ризику, оскільки у випадку дефолту банк зможе частково компенсувати збитки за рахунок реалізації застави.

6. Базельські стандарти передбачають регулярне розкриття інформації про кредитний портфель і капітальні буфери, що підвищує прозорість банківської діяльності. [6, с.47] Це сприяє довірі з боку інвесторів, вкладників і регуляторів.

Базельська формула кредитного ризику та відповідні механізми управління дозволяють банкам більш точно оцінювати кредитні ризики і підтримувати стабільність навіть у нестабільних економічних умовах. Використання таких інструментів, як резервування, стрес-тестування, політика застави та стандартизований або внутрішній підхід до розрахунку ризиків, створює надійну систему захисту, яка допомагає банкам мінімізувати збитки та забезпечити фінансову стійкість у довгостроковій перспективі. [21, с.8]

Постанова №351 орієнтована на стандарти Базель II та Базель III, що дозволяє українським банкам поліпшити управління кредитними ризиками, підвищити фінансову стійкість і наблизитися до міжнародних стандартів. Ці зміни є важливими для забезпечення стабільності банківської системи, особливо в умовах інтеграції України до європейського фінансового простору, та створюють передумови для зміцнення довіри з боку інвесторів і регуляторів.

Еволюція нормативних вимог до оцінки кредитного ризику в Україні пройшла суттєвий шлях, починаючи з впровадження базових вимог Постанови №23 і досягнувши нової якості з прийняттям Постанови №351. Ці зміни мали

значний вплив на українську банківську систему, адаптуючи її до міжнародних стандартів і сприяючи підвищенню фінансової стійкості банківського сектору. Узагальнення результатів цієї еволюції показує її значущість у забезпеченні стабільності банків і підтриманні довіри до них з боку клієнтів, інвесторів та міжнародних партнерів.

Еволюція нормативних вимог позитивно вплинула на якість оцінки кредитного ризику в українських банках, значно підвищивши точність і гнучкість оцінки. Завдяки впровадженню нових методик, таких як стандартизований підхід, підхід внутрішніх рейтингів та вимоги до стрес-тестування, українські банки отримали можливість застосовувати індивідуальні підходи до різних категорій позичальників, враховуючи як фінансові, так і нефінансові ризики. Це забезпечує надійнішу та об'єктивнішу оцінку кредитоспроможності клієнтів. [3, с.120]

У підсумку, еволюція нормативної бази в сфері оцінки кредитного ризику стала важливим кроком для стабілізації банківської системи України, забезпечення її інтеграції до європейського фінансового ринку та створення більшої довіри до банків з боку іноземних партнерів. Нові стандарти підвищують рівень захищеності банків від ризиків і створюють сприятливі умови для залучення інвестицій і розвитку фінансової системи України в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН КОРПОРАТИВНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз динаміки кредитування юридичних осіб

Корпоративне кредитування відіграє ключову роль у розвитку економіки України, оскільки забезпечує юридичним особам доступ до фінансових ресурсів, необхідних для підтримки їхньої діяльності, інвестицій у модернізацію та розширення бізнесу.

Аналіз динаміки корпоративного кредитування є важливим інструментом для оцінки стану економіки України, адже юридичні особи становлять основу національної економіки, забезпечуючи більшу частину виробництва, інвестицій та робочих місць. Кредитування корпоративного сектора відіграє ключову роль у підтримці їхньої діяльності, оскільки забезпечує доступ до фінансових ресурсів, необхідних для розвитку, модернізації виробництва та розширення бізнесу.

Зміни у динаміці обсягів кредитування юридичних осіб відображають макроекономічні тенденції, стабільність фінансової системи та рівень довіри між банківським сектором і підприємствами. Аналіз структури, обсягів і умов надання кредитів юридичним особам дозволяє визначити ключові виклики, з якими стикається банківська система, та сформулювати рекомендації щодо її вдосконалення. [27, с.108]

В умовах економічної нестабільності, спричиненої як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, важливо розуміти, як змінюються обсяги кредитування, відсоткові ставки та якість кредитного портфеля. Це дає змогу виявити закономірності, що впливають на розвиток економіки, та розробити стратегії, спрямовані на підвищення ефективності кредитування і зниження кредитних ризиків. [9, с.323]

Корпоративне кредитування є одним із ключових сегментів банківської діяльності в Україні, оскільки забезпечує доступ до фінансування юридичних осіб, які формують основу економіки. Після потрясінь 2022 року, спричинених

воєнними діями, цей сегмент поступово відновлюється та демонструє зростання в умовах стабілізації макроекономічної ситуації.

Станом на 2024 рік корпоративне кредитування відновлюється, причому частка малих і середніх підприємств (МСП) у загальному портфелі зростає. За даними наглядової статистики НБУ, у 2024 році обсяги гривневих кредитів юридичним особам зросли на 22,9% порівняно з 2023 роком. [22]

Таблиця 2.1

Обсяг кредитів, наданих юридичним особам у 2022-2024рр.

Кредити, надані юридичним особам, млн.грн.	01.01.22	01.01.23	01.01.2024
банки з державною часткою	199 641	243 029	266 318
банки іноземних банківських груп	241 158	198 872	139 652
банки з приватним капіталом	125 843	110 707	121 189
Усього	566 642	552 609	527 159

Згідно таб.2.1 банківська система складається з 3 груп банків. До групи банків з державною часткою за станом на 01.01.2024 належить 5 банків, серед яких найбільші банки України: АТ КБ "ПриватБанк" та АТ "Ощадбанк". Банки першої групи активно нарощують портфель кредитів, наданих юридичним особам. На 01.01.2022 їх портфель кредитів становив 199 641 млн.грн. що становить 37,87% в сукупному кредитному портфелі системи. Протягом 2022 року портфель збільшився 43 388 млн.грн., або ж на 21,73%. На 01.01.2024 їх частка в сукупному кредитному портфелі системи дорівнює 50,52%. Протягом 2023 року портфель збільшився на 23 289 млн.грн. або ж на 9,58 %. Серед усіх типів банків вони показали найбільше зростання, що можна пояснити активною фінансовою підтримкою уряду для забезпечення стабільності та ліквідності державних банків під час війни. [22]

Зростання кредитного портфеля банків із державною часткою можна пояснити низкою факторів, які впливають з економічних умов, політичних рішень та стратегій уряду в період кризи. Одним із таких факторів можна вважати

державну підтримку в умовах війни. Державні банки отримують фінансову підтримку від уряду для забезпечення ліквідності та нарощування кредитного портфеля. Це дозволяє їм видавати більше кредитів навіть у складних економічних умовах. За для підтримки малого та середнього бізнесу урядом активно впроваджуються пільгові програми кредитування. Державні банки головні виконавці таких програм, як «Доступні кредити 5-7-9%». [10]

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» — це урядова ініціатива, спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу в Україні. [10] Вона була започаткована у 2020 році і стала одним із найбільш популярних механізмів фінансової підтримки підприємців в умовах криз та викликів, таких як війна чи пандемія. Згідно з даними Національного банку України, кредити, надані в межах цієї програми, формують близько третини працюючого валового гривневого корпоративного кредитного портфеля банків. [34]

У кризових умовах клієнти більше довіряють державним банкам, які підтримуються урядом і вважаються стабільними навіть у періоди економічної невизначеності. Державні банки часто надають кредити підприємствам, які мають стратегічне значення для економіки, наприклад, агросектору, виробничим компаніям чи інфраструктурним проектам. Це забезпечує стабільний попит на їхні кредитні продукти.

У період війни і економічної нестабільності державні банки пропонували гнучкі умови кредитування для юридичних осіб, включаючи пільгові ставки або реструктуризацію боргів. Це дозволило їм залучити більше клієнтів, ніж банки з іноземним або приватним капіталом. Завдяки підтримці з боку держави, ці банки мали змогу приймати більші ризики, ніж приватні або іноземні банки, які прагнули мінімізувати ризикові операції.

Державні банки, такі як ПриватБанк та Ощадбанк, мають найбільшу мережу відділень по всій країні. Це дає їм змогу ефективно обслуговувати клієнтів навіть у віддалених регіонах, збільшуючи обсяги кредитування.

У період війни підтримка критично важливих галузей економіки, таких як оборонна промисловість, транспорт, енергетика, логістика та інфраструктура, стає

ключовим завданням уряду та фінансового сектора. Зростання попиту на кредитування таких підприємств пояснюється необхідністю забезпечення стабільного функціонування держави, відновлення пошкодженої інфраструктури та нарощування обороноздатності. Державні банки часто є основними кредиторами таких проектів. Також державні банки активно впроваджують цільове кредитування для відновлення бізнесу. Державні банки кредитували підприємства, які постраждали внаслідок воєнних дій, надаючи їм доступ до фінансування для відновлення діяльності.

Банки іноземних банківських груп значно зменшили свої кредитні портфелі через високі ризики та переорієнтацію на інші ринки. Це створило можливості для державних банків збільшити свою частку в корпоративному сегменті. В цей час приватні банки проявляли обережність у корпоративному кредитуванні, зосереджуючись на менших ризиках, що дозволило державним банкам посилити свої позиції.

Державні банки активно працюють над залученням нових клієнтів, зокрема підприємств, які втратили доступ до фінансування в інших банках. В умовах війни багато підприємств мали труднощі з обслуговуванням боргів. Державні банки пропонували реструктуризацію, що дозволяло їм утримувати клієнтів і підтримувати обсяги кредитного портфеля.

У 2023 році спостерігається стабілізація економіки після початкового шоку війни, яка стимулювала підприємства до активнішого використання кредитних ресурсів. Уряд також стимулює попит через зменшення інфляційного тиску та стабілізацію валютного ринку. Малий і середній бізнес поступово відновлює свою діяльність, створюючи додатковий попит на кредити.

Поряд із державною підтримкою та участю у програмах стимулювання бізнесу, важливу роль у зростанні кредитного портфеля державних банків відіграли такі фактори, як цільова спрямованість кредитування, зменшення активності конкурентів, гнучкість умов кредитування та макроекономічна стабілізація. Ці фактори разом забезпечили домінування державних банків у корпоративному кредитуванні.

До групи банків іноземних банківських груп станом на 01.01.2024 належить 14 банків, серед яких найбільшими є АТ "Райффайзен Банк", АТ "УКРСИББАНК", АТ "ОТП БАНК" та АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК". Станом на 01.01.2024 їх частка в сукупному кредитному портфелі системи дорівнює 26,49%. Протягом 2022 року ми спостерігаємо зменшення портфелю на 42 286 млн.грн. або на 17,53%. Протягом 2023 року ми знову бачимо зменшення портфелю на 59 220 млн.грн. або на 29,78%.[22] Серед усіх типів банків вони єдині мають негативний приріст у таблиці, що можна пояснити наступними факторами:

1. Підвищення кредитних ризиків. В умовах економічної нестабільності та воєнних дій банки з іноземним капіталом стали обережніше підходити до кредитування, зменшуючи обсяги нових позик для мінімізації потенційних втрат.

2. Стратегічні рішення материнських компаній. Материнські банки, такі як Raiffeisen Bank International, BNP Paribas (УкрСиббанк), OTP Group та Crédit Agricole, приймали рішення про обмеження активності в Україні через підвищені ризики та необхідність оптимізації ресурсів у глобальному масштабі. Ці банки скорочували портфелі, особливо у високоризикових секторах, аби уникнути великих втрат. Деякі банки фокусувалися на менш ризикових напрямках, таких як обслуговування фізичних осіб, і скорочували корпоративне кредитування.

3. Попит на кредити залишається високим, але відсоткові ставки стримують його реалізацію. Підприємства продовжують активно потребувати кредитних ресурсів для підтримки діяльності та розвитку. Проте, незважаючи на попит, відсоткові ставки на кредити стрімко зростають. Це зумовлено високою вартістю банківських ресурсів, ризиками, пов'язаними з економічною нестабільністю, і необхідністю банків підтримувати власну ліквідність. Така ситуація створює значний бар'єр для доступу підприємств до фінансування, особливо в умовах воєнного часу, коли доступ до кредитів є критично важливим для відновлення економіки.

4. Конкуренція з боку державних банків. Державні банки активно нарощували кредитування, пропонуючи вигідні умови та користуючись державною підтримкою, що призвело до зменшення частки іноземних банків у

кредитному ринку. Частка банків із державною часткою в сукупному портфелі зросла до 50,52% станом на 2024 рік, тоді як частка банків іноземних банківських груп скоротилася до 26,49%.

Скорочення кредитного портфеля банків іноземних банківських груп зумовлене комбінацією внутрішніх (управлінських) і зовнішніх (економічних, геополітичних) факторів. Основними причинами стали висока ризикованість ринку, зміна глобальних стратегій материнських компаній, зростання конкуренції з боку державних банків та регуляторний тиск. Для подальшого відновлення цих банків важливо знизити ризики, адаптувати кредитні продукти до потреб бізнесу та зберігати баланс між прибутковістю і стабільністю. [37, с.41]

Банки з приватним капіталом станом на 01.01.2024 налічують 44 банки. Найбільшими серед них є АТ "ПУМБ", АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК" та Акціонерний банк "Південний". На 01.01.2024 портфель кредитів, наданих банками з приватним капіталом юридичним особам становить 121 189 млн.грн., а їх частка в сукупному кредитному портфелі системи дорівнює 22,99%. Діяльність банків з приватним капіталом протягом 2022-2024рр. є дещо нестабільною. На 01.01.2022 року портфель кредитів, наданих юридичним особам становив 125 843 млн.грн. Станом на 01.01.2023 року портфель зменшився на 15 136 млн.грн. або на 12,03%. На 01.01.2024 кредитний портфель збільшився на 10 482 млн.грн. [22]

Нестабільність кредитного портфеля банків із приватним капіталом в Україні протягом 2022–2024 років можна пояснити кількома ключовими факторами. Головною причиною нестабільності, було повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році, що спричинило значні економічні потрясіння та призвело до зниження ділової активності та підвищення кредитних ризиків. Банки з приватним капіталом, прагнучи мінімізувати ризики, скорочували обсяги кредитування юридичних осіб.

У 2022 році кредитування підприємств скоротилося через високі ставки. Попри гостру потребу в кредитних ресурсах, підприємства зіткнулися з економічною невизначеністю та високою вартістю банківських продуктів. Це, разом із обмеженою платоспроможністю багатьох компаній, призвело до

скорочення кредитного портфеля банків із приватним капіталом. У 2023 році, зі стабілізацією економічної ситуації, попит на кредити залишався високим, але підприємства потребували дешевших кредитів, що стало ключовим фактором у зростанні кредитного портфеля.

Висока конкуренція з боку державних банків не давала змогу активно нарощувати кредитний портфель банкам із приватним капіталом. Державні банки активно брали участь у програмах підтримки бізнесу, пропонували більш гнучкі умови кредитування та зниженні ставки. Це могло зменшити частку приватних банків у кредитуванні юридичних осіб.

Національний банк України впроваджував нові вимоги до оцінки кредитного ризику та формування резервів, що впливало на кредитну політику банків із приватним капіталом. [16] Це могло призвести до скорочення кредитування у 2022 році та поступового відновлення у 2023 році. Банки з приватним капіталом могли стикатися з обмеженнями щодо капіталу та ліквідності, що впливало на їхню здатність нарощувати кредитний портфель. У 2023 році, зі стабілізацією фінансового стану, вони змогли збільшити обсяги кредитування.

Таким чином, нестабільність кредитного портфеля банків із приватним капіталом у 2022–2024 роках зумовлена поєднанням макроекономічних, регуляторних та конкурентних факторів, які впливали на їхню кредитну діяльність.

Наведений у таб. 2.2 розподіл кредитів за строками дозволяє оцінити, як банки та юридичні особи адаптували свою фінансову поведінку в різні періоди економічної активності. Аналіз структури кредитів, наданих юридичним особам за строками протягом 2022–2024 років, дозволяє зробити висновки щодо основних тенденцій, які відображають як економічні виклики, так і адаптацію банківського сектору та бізнесу до умов кризового періоду.

Таблиця 2.2

**Кредити, надані нефінансовим корпораціям, за строками погашення
протягом 2022-2024рр.**

Показник	01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024	
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
Усього у т.ч.:	769 649	100	748 246	100	725 493	100
До 1 року	428 150	55,63	407 977	54,52	373 762	51,52
Від 1 року до 5 років	245 169	31,85	239 646	31,98	253 448	34,93
Понад 5 років	96 330	12,52	100 624	13,50	98 283	13,55

Дані наведені в таб. 2.2 про кредити, надані нефінансовим корпораціям за строками погашення протягом 2022–2024 років, свідчать про загальне зниження обсягів кредитування. Загальний обсяг кредитів скоротився з 769 649 млн.грн. станом на 01.01.2022 до 725 493 млн.грн. на 01.01.2024. Це може вказувати на зниження кредитної активності або зміни умов на фінансовому ринку.

Кредити зі строком погашення до одного року залишаються домінуючими, хоча їх частка зменшилася з 55,63% у 2022 році до 51,52% у 2024 році, а обсяг скоротився з 428 150 млн.грн. до 373 762 млн.грн. Це може свідчити про зменшення попиту на короткострокове фінансування або переорієнтацію ринку на кредити з довгими строками.

Обсяг кредитів строком від одного до п'яти років, навпаки, зріс – з 245 169 млн.грн. у 2022 році до 253 448 млн.грн. у 2024 році. Їх частка також збільшилася з 31,85% до 34,93%. Така тенденція може свідчити про більшу стабільність ринку та потребу компаній у фінансуванні довгострокових проєктів.[22]

Кредити строком понад п'ять років залишаються скоріше винятком. Незважаючи на незначне зростання обсягу з 96 330 млн.грн. у 2022 році до 98 283 млн.грн. у 2024 році, їх частка у загальній структурі залишається низькою, збільшуючись лише з 12,52% до 13,55%. Це демонструє обережність банків у довгостроковому кредитуванні, що може бути обумовлено макроекономічними ризиками та невизначеністю.

У підсумку, зменшення загального кредитного портфеля супроводжується поступовою переорієнтацією на кредити середнього строку, тоді як довгострокове кредитування залишається малопоширеним через високий рівень ризиків.

Аналіз динаміки кредитування юридичних осіб показує, що банківський сектор поступово адаптується до нових викликів, відновлюючи активність у кредитуванні бізнесу. Однак для забезпечення стабільного розвитку необхідно вдосконалювати механізми управління ризиками, стимулювати довгострокове кредитування та посилювати координацію між банками, урядом і бізнесом для підтримки економічного відновлення.

Протягом 2023–2024 років банки продемонстрували поступове відновлення кредитного портфеля, що свідчить про стабілізацію економіки. Це особливо помітно у діяльності банків із приватним капіталом, які після скорочення портфеля у 2022 році змогли частково його відновити у 2023 році.

Банки з державною часткою виступили лідерами зростання, що можна пояснити їхньою участю у стратегічно важливих програмах фінансування. Водночас іноземні банки продемонстрували зменшення активності через обережність та ризики, пов'язані з геополітичною ситуацією. Приватні банки залишалися найбільш нестабільними через залежність від ринкових умов та обмежену підтримку з боку держави.

Подальший розвиток корпоративного кредитування потребує збалансованої стратегії управління ризиками, інтеграції з міжнародними фінансовими практиками та посилення довіри між банками та бізнесом.

2.2 Аналіз якості кредитного портфелю банків

Аналіз якості кредитного портфеля є ключовим інструментом для оцінки фінансової стійкості банківської системи України. У період 2022–2024 років якість кредитного портфеля зазнала значних змін через вплив війни, економічної нестабільності та регуляторних заходів. Частка проблемних кредитів є одним із

головних показників, який відображає платіжну дисципліну позичальників та ефективність управління ризиками банків.

NPL (Non-Performing Loans) — це показник, що відображає частку непрацюючих кредитів (прострочених понад 90 днів або визнаних безнадійними) у загальному кредитному портфелі банку. Він є ключовим індикатором фінансової стабільності банку та якості його кредитного портфеля, оскільки високий рівень NPL свідчить про проблеми з платоспроможністю позичальників, знижує прибутковість банку через необхідність резервування коштів і впливає на його ліквідність та репутацію. Для зниження рівня NPL банки застосовують реструктуризацію боргів, продаж проблемних кредитів, посилення оцінки кредитоспроможності клієнтів і ефективне управління стягненням заборгованості. Низький показник NPL є ознакою здорового фінансового стану банку, тоді як високий рівень може спричинити економічні та регуляторні ризики. [19, с.63]

Таблиця 2.3

Динаміка змін частки NPL за 2022-2024рр.

	Залишки кредитного портфелю в млн.грн.		
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Сукупний портфель корпоративних кредитів	1 149 567	1 133 563	1 130 774
непрацюючі кредити	345 131	432 105	422 360
частка непрацюючих кредитів, %	30,02	38,12	37,35

Згідно даних таб.2.3 частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі становила на 1 січня 2023 року 38% порівняно з 30% на 1 січня 2022 року. Обсяг непрацюючих кредитів зріс за рік на 87 млрд грн до 432 млрд грн. Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну переломило сталу тенденцію поступового скорочення частки непрацюючих кредитів (NPL) в українських банках, яке тривало з 2018 року: за цей час обсяг NPL зменшився на майже 250 млрд грн, частка в кредитному портфелі скоротилася з 55% до 30%. Наслідки війни – руйнування активів та заставного майна, втрата доходів та погіршення платоспроможності позичальників знижують їх спроможність обслуговувати кредити, погіршують якість кредитних портфелів банків та

зумовлюють збільшення відрахувань у резерви. Банки зазнали значні кредитні втрати – від початку повномасштабної війни обсяги відрахування в резерви під кредити перевищили 100 млрд грн і становлять понад 12% кредитного портфеля, що банки мали наприкінці лютого 2022 року. [22]

Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі станом на 1 січня 2024 року скоротилася до 37,4% порівняно з показником станом на початок 2023 року. Обсяг NPL протягом 2023 року скоротився на 9,7 млрд грн до 422,4 млрд грн.[22] Це скорочення стало результатом активної роботи банків із реструктуризації боргів, списання проблемних кредитів та впровадження жорсткіших вимог до кредитного скорингу. Особливу роль у цьому процесі відіграло покращення економічної ситуації у другій половині 2023 року, зокрема стабілізація доходів певної частини позичальників та відновлення роботи бізнесу в менш уражених війною регіонах.

Зниження NPL також спостерігалось завдяки стимулюючим заходам Національного банку України, зокрема рекомендаціям щодо більш активного списання безнадійних боргів та нарощування резервів для зменшення системних ризиків. Водночас зростання обсягів нових якісних кредитів, особливо в сегменті корпоративного кредитування та фінансування малого і середнього бізнесу, також позитивно вплинуло на загальну структуру кредитного портфеля банків.

Скорочення частки непрацюючих кредитів зафіксовано в усіх групах банків: у приватних українських банках – до 16,0%, у банках з іноземним капіталом – до 15,9%, у державних – до 50,8%.[22] Хоча всі групи банків продемонстрували скорочення частки NPL, державні банки залишаються у складній ситуації. Частка непрацюючих кредитів у них перевищує 50%, що значно впливає на загальні показники сектору. Попри складну економічну ситуацію, банкам вдалося стабілізувати ситуацію з NPL. Скорочення частки непрацюючих кредитів свідчить про ефективність таких заходів, як реструктуризація, списання боргів і видача нових якісних кредитів.

Водночас державні банки потребують подальших зусиль із боку уряду та регулятора, зокрема забезпечення більш активного списання безнадійних боргів,

створення механізмів компенсації збитків через державні або міжнародні програми підтримки та покращення управління портфелем та впровадження сучасних підходів до роботи з проблемними активами. [35, с. 205]

Зниження NPL у приватних банках та банках із іноземним капіталом є позитивним сигналом, який демонструє, що за умов правильної політики та реформ можливо досягти стабілізації навіть у складних економічних умовах. У перспективі ці практики можуть бути впроваджені й у державних банках, що дозволить значно зменшити частку непрацюючих кредитів у секторі загалом.

Таблиця 2.4

Динаміка змін частки NPL за 2022-2024рр.

	Група банків	Обсяг NPL (млн грн)	Загальний обсяг кредитів (млн грн)	Частка NPL (%)
01.01.2022	Банки з державною часткою	253 977	539 403	47,08
	Іноземні банки	71 426	400 930	17,82
	Приватні банки	19 728	209 234	9,43
01.01.2023	Банки з державною часткою	323 134	609 131	53,05
	Іноземні банки	59 627	315 381	18,91
	Приватні банки	49 344	209 051	23,60
01.01.2024	Банки з державною часткою	352 632	693 215	50,87
	Іноземні банки	32 427	204 437	15,86
	Приватні банки	37 300	233 122	16,00

Таблиця 2.4 демонструє динаміку змін показників обсягу непрацюючих кредитів (NPL), загального обсягу кредитів і частки NPL у різних групах банків (банки з державною часткою, іноземні банки, приватні банки) протягом 2022–2024 років.

Частка NPL у банків з державною часткою стабільно залишається найвищою серед усіх груп банків, досягнувши піку в 2023 році (53,05%), після чого незначно скоротилася до 50,87% у 2024 році. У 2022 році у державних банках частка NPL була найвищою (47,08%), що є наслідком великого обсягу кредитування корпоративного сектору, найбільш уразливого до економічних шоків. Після підвищення частки NPL у 2023 до 53,05%, державні банки

продемонстрували незначне скорочення частки NPL у 2024 до 50,87%, проте залишаються найбільш вразливими через значний обсяг проблемних кредитів. Незважаючи на це, обсяг NPL зріс на 98 655 млн грн за три роки, що свідчить про значну концентрацію проблемних активів у цій групі банків. Загальний обсяг кредитів у цих банках зріс на 28,5% за три роки, однак висока частка NPL обмежує їхню здатність до ефективного кредитування економіки.

Частка NPL в іноземних банках скоротилася з 17,82% у 2022 році до 15,86% у 2024 році, демонструючи кращу якість управління кредитним портфелем. Обсяг NPL протягом 2022-2024 років зменшився на 38 999 млн грн, що свідчить про активну роботу з реструктуризацією проблемних кредитів та списанням боргів. Загальний обсяг кредитів скоротився на 49%, що, ймовірно, пов'язано з більш обережним підходом до видачі нових позик в умовах економічної нестабільності.

Частка NPL у приватних банків зросла вдвічі з 9,43% у 2022 році до 23,60% у 2023 році, але знизилася до 16,00% у 2024 році. Значне зростання частки NPL до 23,60% у 2023 році, могло бути викликано збільшенням кредитування фізичних осіб, які постраждали від економічної кризи. На 01.01.2024 р. приватні банки покращили свої показники до 16,00%, знизивши частку NPL і водночас збільшивши загальний обсяг кредитів за три роки на 23 888 млн.грн., демонструючи активність цієї групи банків у залученні нових позичальників.

Таблиця 2.5

Динаміка показника NPL у сфері кредитування юридичних осіб (2022–2024 роки)

	Загальний обсяг корпоративних кредитів (млн грн)	Обсяг NPL (млн грн)	Частка NPL (%)
01.01.2022	835 658	301 665	36,10
01.01.2023	847 586	363 321	42,87
01.01.2024	828 444	365 532	44,12

Аналізуючи таб.2.5, ми бачимо, що у 2022 році частка NPL становила 36,10%, що було відносно стабільним показником після тривалого періоду

зменшення NPL до початку війни. Обсяг корпоративних кредитів залишався на високому рівні, що відображало довіру банків до корпоративного сектору.

У 2023 році частка NPL різко зросла до 42,87%, що пов'язано з економічною нестабільністю та наслідками війни. Загальний обсяг кредитування корпоративного сегмента зріс незначно на 11 928 млн грн, проте це не забезпечило зменшення частки проблемних кредитів через збільшення NPL на 61 656 млн грн. Основними причинами погіршення стали руйнування виробничих активів компаній, втрата ринків збуту та зниження доходів підприємств унаслідок перебоїв у роботі через військові дії.

У 2024 році частка NPL досягла 44,12%, що є найвищим показником за аналізований період. Загальний обсяг корпоративного кредитування знизився на 2,3% порівняно з 2023 роком, що свідчить про обмежений попит на кредити або посилення вимог до позичальників. Незначне збільшення обсягу NPL на 2 211 млн. грн. свідчить про те, що проблемні кредити залишаються основною проблемою для банківського сектору, а їх вирішення вимагає більше часу та ресурсів.

Корпоративні кредити становлять найбільшу частину банківського портфеля, а їх висока частка NPL 44,12% у 2024 році має суттєвий вплив на загальну якість кредитного портфеля банківського сектору. Найбільше зростання NPL спостерігається в галузях, що найбільше постраждали від війни, зокрема промисловості, агросекторі та транспорті. Висока частка проблемних кредитів у корпоративному сегменті свідчить про значну залежність економіки від діяльності великих підприємств, які стикаються з труднощами через зовнішні обставини. [1, с.50]

Зниження обсягу корпоративного кредитування у 2024 році свідчить про обережність банків у видачі нових кредитів. Високий рівень ризику змушує банки концентруватися на підтримці вже існуючих клієнтів. Така стратегія є виправданою в умовах нестабільності, проте вона створює обмеження для розвитку економіки, оскільки нові бізнес-проекти залишаються без фінансування.

Це може уповільнити відновлення ключових секторів, які постраждали від війни, зокрема промисловості, транспорту та сільського господарства. [12, с.73]

Зростання частки NPL у корпоративному кредитуванні до 44,12% у 2024 році свідчить про загострення фінансових труднощів у секторі юридичних осіб. Основними причинами цього є наслідки війни, такі як руйнування інфраструктури, втрати бізнесу, логістичні проблеми, зменшення експортних можливостей і загальна непередбачуваність економічного середовища. Особливо постраждали підприємства, чия діяльність залежала від фізичних активів, знищених або пошкоджених під час військових дій. Високий рівень NPL є показником системного ризику, який впливає на всю банківську систему, обмежуючи її здатність підтримувати економіку. [15, с.104]

Зменшення загального обсягу кредитування свідчить про скорочення можливостей банків щодо підтримки нових корпоративних проєктів. Це зменшує потенціал для створення робочих місць, впровадження інновацій та відновлення промислових потужностей. Більшість банків обирають стратегію "захисту капіталу", намагаючись мінімізувати збитки, однак це знижує їхню роль як драйверів економічного зростання. [12, с.76]

Таблиця 2.6

**Динаміка коефіцієнта покриття NPL для корпоративних кредитів
(2022–2024 роки)**

Рік	Обсяг NPL (млн грн)	Резерви під NPL (млн грн)	Коефіцієнт покриття NPL (%)
01.01.2022	301 665	256 072	84,89
01.01.2023	363 321	273 661	75,32
01.01.2024	365 532	274 929	75,21

Коефіцієнт покриття NPL показує, наскільки резерви банків достатні для покриття можливих втрат за непрацюючими кредитами. Згідно даних таб.2.6 у 2022 році коефіцієнт покриття NPL становив 84,89%, що свідчить про високу готовність банків покривати можливі збитки. Це відображає попередній період стабільності, коли рівень резервування був адекватним у порівнянні з обсягом

NPL. Такий високий рівень резервування свідчить про намагання банків забезпечити фінансову стійкість перед викликами війни.

У 2023 році коефіцієнт знизився до 75,32%, що вказує на збільшення розриву між обсягом резервів і обсягом NPL. Це пов'язано із зростанням обсягу проблемних кредитів на 61,66 млрд. грн порівняно з 2022 роком. Зменшення коефіцієнта могло бути зумовлене швидким зростанням NPL унаслідок війни, яке випереджало темпи формування резервів.

У 2024 році коефіцієнт покриття NPL залишився практично на рівні попереднього року 75,21%, що свідчить про стабілізацію рівня резервування. Однак, він залишається нижчим за рівень 2022 року, що вказує на збереження високих ризиків у корпоративному сегменті. Спостерігається незначне збільшення обсягу NPL на 2,21 млрд. грн., що супроводжувалося мінімальним приростом резервів на 1,27 млрд. грн., що свідчить про обмеження ресурсів для нарощування резервів.

Резерви банків зростали помірними темпами у 2023 та 2024 роках, що свідчить про обмеження можливостей банків до активного збільшення резервів через економічну кризу та зниження прибутковості. У 2024 році банки почали більше зосереджуватися на підтримці існуючих клієнтів, аніж на збільшенні резервів.

Найзначніше зростання NPL відбулося у 2023 році на 20,46%, що пов'язано із загостренням економічної кризи, зниженням платоспроможності підприємств і руйнуванням інфраструктури. У 2024 році темпи зростання NPL уповільнилися на 0,61%, що свідчить про стабілізацію рівня проблемних кредитів. Зниження коефіцієнта з 84,89% до 75,21% за три роки свідчить про поступове виснаження резервів на тлі зростання обсягу NPL. [22]

Основна причина змін — війна в Україні та її наслідки, які спричинили руйнування ключових секторів економіки, втрата ринків збуту, логістичні проблеми та зниження доходів підприємств. Крім того, воєнні дії посилили економічну нестабільність, яка призвела до скорочення інвестицій та уповільнення відновлення промислових і аграрних потужностей. Це суттєво

вплинуло на платоспроможність підприємств і збільшило обсяг непрацюючих кредитів (NPL) у корпоративному сегменті.

Корпоративні кредити становлять понад 70% загального кредитного портфеля банків, що робить цей сегмент ключовим для фінансової стабільності. Однак високий рівень NPL у цьому сегменті (44,12% у 2024 році) суттєво впливає на загальну ліквідність та стійкість банківської системи. Найбільш постраждали галузі з високою капіталоемністю, такі як промисловість, транспорт, сільське господарство, а також експортно-орієнтовані сектори, що зіткнулися з проблемами через логістичні бар'єри та зниження зовнішнього попиту.

Зниження коефіцієнта покриття NPL до 75,21% у 2024 році вказує на обмежені можливості банків щодо створення резервів, що є критичним у разі масового списання боргів. [22] Це може спровокувати фінансові втрати, які поставлять під загрозу платоспроможність окремих банків. Зростання частки проблемних кредитів у корпоративному сегменті негативно впливає на довіру інвесторів і зменшує потенціал для залучення зовнішніх інвестицій у банківську систему.

Війна в Україні суттєво вплинула на корпоративний сегмент банківського кредитування, який є найвразливішою частиною кредитного портфеля, через поєднання макроекономічних, галузевих і регіональних ризиків, які зумовлені війною. Банки змушені переглядати свої стратегії управління ризиками, обережніше підходити до нових кредитів і посилювати моніторинг уже виданих позик. Зростання частки проблемних кредитів (NPL) до 44,12% у 2024 році відображає серйозні фінансові труднощі юридичних осіб, спричинені руйнуванням інфраструктури, втратою ринків збуту та загальною економічною нестабільністю. Зниження коефіцієнта покриття NPL із 84,89% у 2022 році до 75,21% у 2024 році підкреслює зростаючі ризики для банківської системи, оскільки обсяги резервів недостатні для повного покриття можливих втрат.

Для подолання цих викликів банкам необхідно зосередитися на реструктуризації корпоративних боргів, державній підтримці у вигляді гарантій та залученні міжнародних фінансових ресурсів. Розробка спеціалізованих програм

для відновлення постраждалих галузей економіки, таких як промисловість, транспорт і сільське господарство, допоможе зменшити обсяг проблемних кредитів і стабілізувати банківський сектор.

Комплексний підхід до управління ризиками, збільшення резервів і стимулювання нового кредитування дозволять знизити рівень NPL, забезпечити фінансову стабільність банків і підтримати економічне відновлення України.

2.3. Показники та методи оцінки кредитного ризику на прикладі ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»

Кредитний ризик є одним із ключових аспектів, що визначають успішність взаємодії між позичальником і кредитором. Він характеризується ймовірністю неспроможності позичальника виконати свої фінансові зобов'язання в повному обсязі та у встановлені терміни. Для банків та інших фінансових установ цей ризик є одним із ключових, оскільки він суттєво впливає на їхню фінансову стабільність і прибутковість. [12, с.74]

Фінансовий стан підприємства є одним із ключових факторів, що визначає рівень його кредитного ризику. Здатність підприємства вчасно погашати свої зобов'язання залежить від таких показників, як ліквідність, платоспроможність та рентабельність.

Методика оцінки фінансового стану підприємства передбачає поєднання об'єктивних даних, отриманих на основі бухгалтерської звітності, та суб'єктивних факторів, які визначаються на основі інформації, що вже є в розпорядженні банку, а також документів, поданих позичальником для отримання кредиту. Цей підхід дозволяє проводити регулярний аналіз фінансового стану позичальника, оперативно виявляти негативні тенденції в його виробничо-фінансовій діяльності та коригувати умови кредитування. На основі такого аналізу формується база даних, що дає можливість відстежувати зміни в фінансовій ситуації позичальника, що важливо для оцінки його платоспроможності та кредитоспроможності в майбутньому. [41, с.45]

ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» є провідним виробником хлібобулочних і кондитерських виробів у Дніпропетровській області. Засноване у травні 2014 року на базі виробничих потужностей ВАТ «Дніпропетровський хлібокомбінат №2», підприємство розташоване у місті Дніпро за адресою вул. Конотопська, 141. Завдяки сучасному обладнанню та традиційним технологіям виробництва комбінат забезпечує високу якість своєї продукції.

Основними напрямками діяльності підприємства є виробництво пшеничного та житньо-пшеничного хліба, батонів, кондитерських виробів, а також борошна для внутрішніх потреб. Хлібобулочна продукція виготовляється із застосуванням заварок, заквасок і порційного способу приготування напівфабрикатів, що дозволяє зберігати її смакові властивості та користь. Кондитерські вироби включають різноманітне печиво, пряники, круасани, паски та кекси.

Потужності комбінату дозволяють виробляти до 80 тонн продукції на добу. Для реалізації продукції підприємство використовує розвинену логістичну мережу, включаючи 69 одиниць спеціалізованого транспорту, що забезпечує постачання продукції до мережеских магазинів, фірмових точок і роздрібною торгівлі у кількох областях України.

ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» зареєстроване як товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ). Така організаційно-правова форма передбачає, що підприємство має статутний капітал, розділений між учасниками, які несуть відповідальність за його діяльність у межах своїх внесків. Основним засновником і кінцевим бенефіціарним власником є громадянин України, який має прямий вирішальний вплив на діяльність підприємства.

Єдиної системи оцінки кредитоспроможності позичальника не існує, кожен банк розробляє оптимальну для себе методику оцінки кредитоспроможності своїх клієнтів.

Оцінку кредитоспроможності позичальника можна подати у вигляді поетапного дослідження, в ході якого характеризуються: рівень менеджменту підприємства; характер угоди і характеристика зовнішнього середовища, в якому

функціонує позичальник; кредитна історія клієнта; конкурентноздатність клієнта, його продукції; фінансовий стан клієнта; забезпеченість угоди. [25, с.202]

У процесі ідентифікації позичальника, як правило, визначається характер його діяльності: форма власності, спеціалізація, тривалість функціонування та ринкове становище. Кредитна історія та ділова репутація позичальника оцінюються на основі формальних і неформальних показників. [25, с.202]

При оцінці кредитоспроможності позичальника - юридичної особи - вітчизняні банки використовують два методичні підходи, які базуються на:

- оцінці фінансової стійкості клієнта на підставі системи фінансових коефіцієнтів;
- аналізі грошових коштів.

Найбільш розповсюдженим у практиці вітчизняних банків є використання методу оцінки фінансової стійкості клієнта на основі системи фінансових коефіцієнтів, які об'єднуються в чотири групи: коефіцієнти ліквідності (платоспроможності); коефіцієнти фінансової незалежності (ринкової стійкості); коефіцієнти оборотності та коефіцієнти рентабельності. [25, с.204]

Надання позичальнику - юридичної особи кредиту здійснюється на основі оцінки фінансового стану. Оцінка фінансового стану позичальника виконується двома етапами: 1-й етап – обчислення значень показників, які характеризують фінансовий стан позичальника; 2-й етап – оцінка і узагальнення показників та визначення класу надійності позичальника. На першому етапі розраховуються показники, які характеризують фінансовий стан позичальника. Ці показники розподіляються на такі аналітичні групи: I група – попередня оцінка позичальника; II група – показники платоспроможності позичальника; III група – показники фінансової стійкості позичальника; IV група – показники надійності позичальника. [25, с.205]

На другому етапі визначається інтегральний показник, розрахунок якого ґрунтується на використанні принципу вагомості показників та коефіцієнтів

вагомості аналітичних груп. Залежно від величини інтегрального показника визначають клас надійності позичальника (А, Б, В, Г, Д). [25, с.206]

I група – попередня оцінка позичальника – здійснюється з метою визначення ринкової позиції позичальника, його взаємовідносин з банком у минулому, перспектив розвитку. [25, с.206]

Таблиця 2.7

**I група – попередня оцінка ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»
станом на 01.01.2024р.**

Назва показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Розрахункове значення показника	Значення показника з урахуванням вагомості
Період функціонування підприємства (ФП)	0,5-5	0,5	5	2,5
Наявність бізнес-плану (БП)	0-1	1,0	1	1
Прибуткова діяльність(ПД)	0-3	2	0	0
Погашення позичок (ПП)	0-1	6	0,1	0,6
Сплата відсотків (СВ)	0-1	6	0,1	0,6
Разом по групі I	4,7			

Згідно з даними, наведеними в таблиці 2.7, оцінка фінансового стану ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» на основі відносних показників станом на 01.01.2024 року дає досить неоднозначну картину. Кожен з показників має різний вплив на загальну оцінку фінансового стану підприємства.

Підприємство працює вже 9 років, що дозволяє йому отримати максимальну оцінку в розмірі 2,5 бали з урахуванням вагомості цього показника. Це свідчить про позитивний вплив на оцінку підприємства, оскільки довготривала діяльність зазвичай асоціюється з наявністю досвіду та стабільності. В підприємства є бізнес-план і це свідчить про наявність чіткої стратегії розвитку підприємства, що є важливим елементом для його фінансової стійкості та подальшого росту. Підприємство не веде прибуткову діяльність, що відображається на показнику,

який отримав нульовий бал. Це вказує на серйозні фінансові проблеми, оскільки відсутність прибутку є ознакою низької ефективності або наявності значних фінансових труднощів.

Враховуючи, що ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» не має кредитів і не сплачує відсотків, це пояснює низькі бали в показниках, пов'язаних з погашенням позичок та сплатою відсотків. Оцінка цих показників з урахуванням вагомості дає значення 0,6 балів, що свідчить про наявність труднощів із забезпеченням фінансових зобов'язань, але в даному випадку це може бути результатом того, що підприємство не бере кредити або не здійснює виплати за відсотками через відсутність боргових зобов'язань. Це може бути як позитивним, так і негативним фактором для підприємства. З одного боку, відсутність боргів і відсоткових зобов'язань зменшує фінансовий тиск на компанію, з іншого боку, це також може свідчити про недостатню активність у залученні фінансування для розвитку бізнесу. У разі, якщо підприємство не використовує кредити для фінансування розширення виробництва або інших інвестиційних проектів, це може обмежити його можливості для подальшого росту та розвитку. [25, с.209]

Таблиця 2.8

II група – показники платоспроможності ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р.

Назва показника	Формула розрахунку показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Фактичне значення показника	Розрахункове значення показника	Значення показника з урахуванням вагомості
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи/ Поточні зобов'язання	не менше 2,0	8	0,60	0	0
Коефіцієнт ліквідності	Ліквідні активи/ Поточні зобов'язання	не менше 0,3	7	0,25	0	0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Високоліквідні активи/ Поточні зобов'язання	не менше 0,2	6	0,01	0	0
Разом по групі II						0

Згідно даних таблиці 2.8, ми можемо проаналізувати показники платоспроможності ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р. Коефіцієнт загальної ліквідності на рівні 0,60 свідчить про те, що підприємство має лише 60% від необхідної суми для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Ідеальний коефіцієнт має бути вище 2,0, тому це свідчить про нестачу оборотних активів для належного виконання зобов'язань.

Коефіцієнт ліквідності на рівні 0,25 вказує на те, що підприємство має достатньо ліквідних активів для покриття лише 25% своїх поточних зобов'язань, що є дуже низьким показником і свідчить про потенційні проблеми з грошовими потоками. Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить 0,01, що є дуже низьким і свідчить про те, що підприємство практично не має негайних коштів для покриття своїх зобов'язань, якщо вони виникнуть. Загалом, ці показники вказують на серйозні проблеми з платоспроможністю підприємства. Потрібно вжити заходів для поліпшення ліквідності, оптимізації поточних активів та зменшення короткострокових зобов'язань.

Таблиця 2.9

III група – показники фінансової стійкості ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р.

Назва показника	Формула розрахунку показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Фактичне значення показника	Розрахункове значення показника	Значення показника з урахуванням вагомості
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Залучені кошти)/ Загальні активи	не менше 0,6	6	1,13	1	6
Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал/ Залучені кошти	не менше 0,2	5	0,32	1	5
Коефіцієнт фінансової залежності	Залучені кошти/ Власний капітал	не більше 1,0	4	3,13	0	0

Продовження таблиці 2.9

Коефіцієнт оборотності балансу	Середня валюта балансу/ Загальні активи	не менше 0,7	4	0,59	0	0
Коефіцієнт маневреності власних коштів	Власний капітал/ Необоротні активи	не менше 0,5	4	0,96	1	4
Разом по групі III						15

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024 року що наведений у таблиці 2.9 показує загалом позитивну картину, але також вказує на деякі фактори, які потребують покращення.

Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства становить 1,13, що значно перевищує теоретично рекомендоване значення 0,6. Це свідчить про те, що підприємство здатне використовувати як власні, так і залучені кошти для забезпечення своєї діяльності, зберігаючи при цьому достатній рівень фінансової стійкості. Завдяки цьому показнику підприємство має високий рівень фінансової стійкості, що дозволяє йому безперешкодно функціонувати в умовах ринку. [25, с.211]

Коефіцієнт фінансової автономії підприємства становить 0,32, що перевищує мінімально необхідне значення 0,2. Це вказує на те, що частка власних коштів у загальній структурі капіталу підприємства є достатньо високою, що дозволяє зменшити його залежність від зовнішніх джерел фінансування. Однак є потенціал для покращення цього показника, щоб зменшити фінансові ризики та забезпечити більшу стабільність у майбутньому.

Коефіцієнт фінансової залежності підприємства складає 3,13, що значно перевищує оптимальне значення 1,0. Це вказує на те, що підприємство має високу залежність від залучених коштів у фінансуванні своєї діяльності. Така висока залежність від зовнішнього фінансування збільшує ризики, зокрема у разі змін на ринку або зміни економічної ситуації. [25, с.212]

Коефіцієнт оборотності балансу становить 0,59, що є трохи нижчим за оптимальне значення 0,7. Це вказує на те, що підприємство може покращити ефективність використання своїх активів. Зниження цього коефіцієнта може бути результатом недостатньо ефективного управління активами або зниженої здатності активів генерувати доходи. Коефіцієнт маневреності власних коштів підприємства на рівні 0,96 є значно вищим за мінімальне значення 0,5, що вказує на високу мобільність власних коштів. Це позитивно відображає здатність підприємства швидко адаптуватися до змін і використовувати власні кошти для покриття поточних потреб без значних обмежень.

Загалом, оцінка фінансової стійкості ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» свідчить про достатньо хороший рівень фінансової стійкості, хоча є певні ризики, пов'язані з високою залежністю від залучених коштів. Підприємству слід звернути увагу на зменшення цього ризику шляхом підвищення частки власних коштів у структурі капіталу та підвищення ефективності використання своїх активів.

Таблиця 2.10

IV група — показники “надійності” ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р.

Назва показника	Формула розрахунку показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Розрахункове значення показника	Значення показника з урахуванням вагомості
Коефіцієнт забезпечення кредиту	Вартість застави/ Сума кредиту та процентів	не менше 1,6	8	0	0
Оборотність дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації за рік/ Середня дебіторська заборгованість	0-2	2	0	0
Оборотність кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації за рік/ Середня кредиторська заборгованість	0-2	2	0	0

Продовження таблиці 2.10

Оборотність готової продукції	Виручка від реалізації за рік/ Обсяг виробництва продукції за звітний період	0-2	2	0	0
Разом по групі IV					0

Згідно з результатами аналізу показників «надійності» ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р. наведених в таблиці 2.10, можна зробити кілька важливих висновків. Перш за все, коефіцієнт забезпечення кредиту не застосовується, оскільки підприємство не має кредитів. Це не є негативним фактором для підприємства, оскільки воно не має боргових зобов'язань. Проте у разі залучення кредитів у майбутньому підприємству слід забезпечити достатнє покриття для кредиторів, щоб поліпшити цей показник.

Щодо оборотності дебіторської заборгованості, цей показник також становить 0. У випадку ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» дебіторська заборгованість зросла. Згідно даних Форми №1 Баланс (додаток Б) дебіторська заборгованість на 01.01.2023 становила 43 987 тис. грн., станом на 01.01.2024 р. зросла до 64 662 тис. грн, що вказує на потенційні труднощі з отриманням коштів від покупців, зокрема, на проблеми з управлінням дебіторською заборгованістю. Збільшення цього показника є негативною ознакою, оскільки воно свідчить про те, що підприємство має затримки в оплаті своїх рахунків, що може призвести до труднощів з ліквідністю. [26, с.100]

Аналогічно, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості також становить 0. Це вказує на те, що підприємство має збільшену кредиторську заборгованість, і її ефективність у погашенні своїх боргів зменшилася. Це може бути ознакою того, що підприємство не має достатніх оборотних коштів для покриття своїх короткострокових зобов'язань, що підвищує ризики виникнення фінансових труднощів. [26, с.102]

Оскільки оборотність готової продукції збільшилась, коефіцієнт оборотності готової продукції також дорівнює 0. Зростання обсягу готової продукції на складі, є ознакою зниження ефективності управління запасами або надлишковим виробництвом. Це може свідчити про неефективне використання виробничих потужностей та ресурсів, що знижує загальну ефективність підприємства.

Загальний підсумок за цією групою показників «надійності» підприємства вказує на наявність певних проблем з ліквідністю та ефективністю управління заборгованістю, як дебіторською, так і кредиторською. Підприємству потрібно звернути увагу на покращення оборотності активів, скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості, а також на оптимізацію управління запасами, щоб зменшити ризики, пов'язані з ліквідністю і фінансовими труднощами. Враховуючи ці аспекти, можна сказати, що підприємство має певні труднощі з управлінням своїми поточними фінансами та забезпеченням своєї платоспроможності.

Визначення класу позичальника. Залежно від стану платоспроможності, фінансової стійкості, солідності та можливості виконувати свої зобов'язання перед банком підприємство –позичальник повинно бути віднесене до одного з п'яти класів (таблиця 2.11), які характеризують його надійність. [2, с.234]

Таблиця 2.11

Рейтингова шкала для визначення класу позичальника

Значення інтегрованого показника	Клас	Характеристика
понад 200	А	підприємство з дуже стійким фінансовим станом
від 165 до 200	Б	підприємство зі стійким фінансовим станом
від 135 до 160	В	підприємство має ознаки фінансового напруження
від 110 до 135	Г	підприємство підвищеного ризику
менше 110	Д	підприємство з незадовільним фінансовим станом

Позичальники, що потрапляють до класу А, характеризуються дуже стійким фінансовим станом. Їхня фінансова діяльність є прибутковою, з рентабельністю, вищою за середньогалузевий рівень. Такі підприємства здатні своєчасно виконувати зобов'язання за кредитними операціями, в тому числі погашати основну суму боргу та відсотки. Вони мають високий рівень забезпечення за кредитними операціями, і немає жодних сумнівів щодо своєчасного повернення кредиту. Крім того, позичальники цього класу мають бездоганну кредитну історію, що свідчить про їхню надійність. У разі наявності бланкових кредитів, до цього класу можуть належати банківські установи з кредитним рейтингом не нижче ніж АА. [2, с.236]

Позичальники класу Б мають фінансову діяльність, яка близька до рівня класу А. Це підприємства, фінансова діяльність яких є доброю або дуже доброю, а рентабельність відповідає середньогалузевому рівню. Однак ймовірність підтримання цього рівня фінансового стану протягом тривалого часу є меншою, і з часом можуть виникнути потенційні труднощі з виконанням зобов'язань. Забезпечення таких позичальників за кредитами має бути безсумнівним, і лише наявність незначних негативних тенденцій може вказувати на необхідність зміни класу. Позичальники класу Б мають кредитний рейтинг не нижчий за А. [2, с.238]

Клас В відображає підприємства з задовільною фінансовою діяльністю, де рентабельність знаходиться нижче середньогалузевого рівня. Це підприємства, які потребують більш детального контролю, оскільки є ймовірність несвоєчасного погашення заборгованості. Вони можуть мати проблеми із забезпеченням своїх зобов'язань, що вимагає більш серйозного підходу до управління фінансовими ризиками. [2, с.240]

Позичальники класу Г мають незадовільну фінансову діяльність, і їхня платоспроможність значно знижена. Такі підприємства мають високий ризик збитків і ймовірність неспроможності погасити заборгованість. Відсутність належного забезпечення та можливість суттєвих фінансових труднощів роблять їх позичальниками підвищеного ризику. [2, с.241]

Нарешті, клас Д включає підприємства з незадовільним фінансовим станом, де ймовірність виконання зобов'язань майже відсутня. Це компанії, що мають значні фінансові проблеми, відсутність ліквідної застави або безумовних гарантій. Підприємства цього класу мають практично нульову здатність виконати свої зобов'язання. [2, с.244]

Для визначення класу позичальника визначається інтегрований показник його фінансового стану, який розраховується на підставі наведених вище коефіцієнтів, їх вагових значень та вагових коефіцієнтів аналітичних груп.

Таблиця 2.12

Визначення інтегрованого показника ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р.

Група	Значення показника	Значення показника з урахуванням вагомості
I	4,7	9,4
II	0	0
III	15	60
IV	0	0
Інтегрований показник		69,4

Згідно з результатами розрахунків наведених у таб.2.12 інтегрований показник для ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р. складає 69,4. Цей результат потрапляє в діапазон менше 110, що відповідає класу "Д" — підприємства з незадовільним фінансовим станом. Така оцінка свідчить про значні фінансові труднощі у компанії, а також про високу ймовірність, що вона не зможе своєчасно виконати свої зобов'язання перед банком. У випадку ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5», високий рівень заборгованості, недостатня ліквідність та низька рентабельність активів вказують на проблеми з платоспроможністю.

Клас «Д» характеризується тим, що фінансова діяльність підприємства є незадовільною, і воно знаходиться на межі ризику фінансового краху, з високою

ймовірністю дефолту. У цьому класі підприємство не має ліквідної застави або безумовних гарантій для кредитних операцій, що ускладнює виконання зобов'язань. Для підприємств цього класу характерні проблеми з виконанням кредитних зобов'язань та утриманням стабільного фінансового стану.

Таким чином, зважаючи на низький інтегрований показник і всі супутні фінансові труднощі, ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» необхідно віднести до класу «Д», що вказує на дуже високий ризик надання йому кредиту без значних змін у його фінансовому стані.

Загалом аналіз кредитного портфеля банків України за 2022–2024 роки демонструє, що війна суттєво вплинула на фінансову стійкість банківської системи. Частка непрацюючих кредитів (NPL) значно зросла у 2023 році, досягнувши 38,12%, що є прямим наслідком руйнування інфраструктури, втрат бізнесу та зниження платоспроможності позичальників. Однак завдяки активній реструктуризації боргів, списанню проблемних кредитів і покращенню економічної ситуації у другій половині 2023 року, частка NPL почала поступово знижуватися, досягнувши 37,35% у 2024 році.

Державні банки залишаються найбільш вразливими, із часткою NPL понад 50%, тоді як приватні та іноземні банки демонструють значний прогрес у скороченні проблемних кредитів. Високий рівень NPL у корпоративному сегменті (44,12% у 2024 році) підкреслює вразливість ключових галузей економіки, таких як промисловість, транспорт і сільське господарство. Зниження коефіцієнта покриття NPL свідчить про обмежені можливості банків у створенні резервів, що потребує подальших реформ і підтримки з боку держави та міжнародних партнерів. Загалом, банки України зуміли частково стабілізувати ситуацію, проте ефективна політика управління ризиками та підтримка відновлення економіки залишаються ключовими викликами.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Прогнозування та заходи для підвищення кредитного рейтингу ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»

Прогноз показників діяльності, спрямований на підвищення кредитного рейтингу, є важливим інструментом для стратегічного планування і стабілізації фінансового стану підприємства. Він дозволяє визначити цільові значення ключових фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, оборотність активів і управління заборгованістю. Завдяки прогнозу можна сформулювати конкретні заходи для покращення цих показників, зокрема оптимізацію витрат, підвищення ефективності управління ресурсами та залучення додаткового фінансування. [41, с.89]

Реалізація прогнозу сприяє підвищенню довіри з боку кредиторів і інвесторів, зменшує ризики неплатоспроможності, а також покращує доступ до кредитних ресурсів на вигідніших умовах. Підприємство стає фінансово стійкішим і конкурентоспроможнішим, що позитивно впливає не лише на його кредитний рейтинг, а й на загальний потенціал розвитку. [41, с.89]

На основі аналізу другого розділу, ми можемо ідентифікувати ключові показники, які потребують покращення: коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт фінансової залежності, оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотність активів, прибутковість (відсутність прибутку).

Таблиця 3.1

Аналіз коефіцієнта ліквідності ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» станом на 01.01.2024р.

Показник	Фактичне значення	Цільове значення	Прогнозовані заходи
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,60	>2,0	Оптимізація дебіторської заборгованості, скорочення запасів.

Продовження таблиці 3.1

Коефіцієнт ліквідності	0,25	>0,3	Впровадження факторингу, зниження запасів.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	>0,2	Збільшення грошових коштів через короткострокове кредитування.

ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» стикається з проблемою низького рівня ліквідності, що відображається на показниках, які значно відхиляються від оптимальних значень. Загальна ліквідність підприємства становить 0,60, що є набагато нижчим за рекомендований рівень більше ніж 2,0. Швидка ліквідність дорівнює 0,25, тоді як оптимальне значення перевищує 0,3. Абсолютна ліквідність практично відсутня, складаючи лише 0,01 замість необхідного рівня понад 0,2. Це свідчить про суттєву нестачу оборотних активів, зокрема ресурсів, заблокованих у формі запасів або дебіторської заборгованості. Ліквідні активи, які можна швидко конвертувати в готівку, є недостатніми. Водночас підприємство має високий рівень короткострокових зобов'язань, які перевищують доступні ресурси, що створює загрозу неплатоспроможності. Відсутність резерву готівкових коштів також є серйозною проблемою. Абсолютна ліквідність практично дорівнює нулю, що робить негайне погашення зобов'язань неможливим.

Наслідком низької ліквідності є вразливість підприємства до фінансових шоків, що може призвести до невиконання зобов'язань перед кредиторами у разі раптового зниження доходів. [25 с.221] Це також негативно впливає на кредитний рейтинг, адже низька ліквідність є важливим сигналом для банків та інвесторів. Окрім цього, обмежується фінансова діяльність підприємства, оскільки через брак оборотних коштів немає можливості інвестувати в розвиток.

Для вирішення цих проблем підприємству слід оптимізувати управління дебіторською заборгованістю, запроваджуючи жорсткіші умови оплати, наприклад, передоплату чи зменшення кредитних лімітів для клієнтів. Також варто розглянути використання факторингу для швидкого отримання коштів. Зменшення запасів можливе через перегляд політики закупівлі сировини.

Реструктуризація короткострокових зобов'язань має включати перемовини з постачальниками для продовження термінів оплати або рефінансування частини боргу через довгострокові кредити. [39, с.220] Нарешті, підприємству необхідно залучити додаткові грошові кошти через короткострокові кредити чи інвестиції для підвищення ліквідності.

Ситуація з коефіцієнтом фінансової залежності в ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» є критичною. Фактичне значення цього показника станом на 01.01.2024р. становить 3,13, що значно перевищує оптимальне значення, яке має бути меншим за 1,0. Це свідчить про те, що підприємство втричі більше залежить від позикових коштів, ніж від власного капіталу. Такий стан створює серйозні фінансові ризики, оскільки основним джерелом фінансування діяльності стають зовнішні зобов'язання, а не власні ресурси.

На основі аналізу Форми №1 Баланс та Форми №2 Звіт про фінансові результати, ми бачимо що, фінансова залежність підприємства залишається високою. Основною причиною є низький рівень власного капіталу. На початок 2024 року власний капітал становить -54 344 тис. грн, а вже через 9 місяців розмір власного капіталу становив -52 916 тис. грн. Це свідчить про те, що компанія працює зі значним дефіцитом власних ресурсів. Залучення зовнішнього фінансування компенсує нестачу власного капіталу, однак не супроводжується суттєвим зростанням доходів чи прибутків.

Наслідки такої ситуації включають підвищення витрат на обслуговування боргу, що негативно впливає на загальну рентабельність. Висока залежність від позикового капіталу знижує кредитоспроможність підприємства та підвищує ризики банкрутства, оскільки навіть невелике зниження доходів може призвести до невиконання зобов'язань. Додатково, така ситуація впливає на репутацію компанії, адже високий рівень фінансових ризиків може відлякати потенційних інвесторів і партнерів. [39, с.222] Для зниження фінансової залежності підприємству слід зосередитися на кількох ключових аспектах. По-перше, необхідно збільшити рівень власного капіталу шляхом залучення нових інвестицій або реінвестування отриманого прибутку. Це дозволить створити

фінансовий резерв, який зменшить залежність від зовнішнього фінансування. По-друге, важливо оптимізувати борговий портфель, наприклад, реструктуризувати існуючі борги, знижуючи відсоткові ставки або подовжуючи терміни погашення.

Також слід звернути увагу на оптимізацію витрат, які наразі значно знижують рентабельність. Це може включати перегляд закупівельної політики, скорочення адміністративних витрат та підвищення ефективності операцій. Нарешті, контроль за новими позиками повинен бути жорстким — залучати кредити тільки для стратегічно важливих проектів. Ефективне управління активами, зокрема скорочення дебіторської заборгованості та оптимізація запасів, дозволить вивільнити додаткові ресурси для покриття операційних потреб. [25 с.91] Мета для підприємства полягає у зниженні коефіцієнта фінансової залежності до рівня менше 1,0, що забезпечить стабільність, зменшить фінансові ризики та дозволить зміцнити кредитний рейтинг.

Розглянемо детально проблему з оборотністю дебіторської та кредиторської заборгованості в ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5». На підприємстві оборотність дебіторської заборгованості є дуже низькою. Станом на 01.01.2024 р. сума дебіторської заборгованості зросла до 64 662 тис. грн, збільшившись на 47% за 2023 рік. Це свідчить про те, що значна частина оборотних коштів заблокована у формі заборгованості клієнтів. Відсутність швидкої оборотності означає, що підприємство не отримує належних грошових надходжень, необхідних для фінансування операційної діяльності. Це може бути пов'язано з тим, що клієнти не виконують своїх зобов'язань вчасно або ж через слабкий контроль за умовами оплати.

Щодо кредиторської заборгованості, її оборотність також є низькою. Це вказує на те, що підприємство неефективно управляє своїми зобов'язаннями перед постачальниками та іншими кредиторами. Накопичення кредиторської заборгованості може бути наслідком відсутності достатньої кількості ліквідних коштів для погашення зобов'язань у строк. Це створює ризики втрати довіри з боку партнерів і постачальників, які можуть у майбутньому відмовитися від співпраці або вимагати більш жорстких умов оплати. [25 с.79]

Для вирішення цих проблем підприємству слід посилити контроль за дебіторською заборгованістю, зокрема через запровадження жорсткіших умов оплати, таких як передоплата або коротші терміни оплати. Також варто розглянути використання факторингу для швидкого отримання коштів. [25 с.81] Щодо кредиторської заборгованості, підприємству необхідно вдосконалити процеси планування грошових потоків, щоб забезпечити своєчасне погашення зобов'язань. Крім того, слід домовлятися з постачальниками про більш гнучкі умови оплати, які дозволять підприємству уникати значного фінансового навантаження.

Оптимізація оборотності заборгованості дозволить підприємству вивільнити додаткові ресурси для операційної діяльності, знизити фінансові ризики та зміцнити свою позицію на ринку. Це також позитивно вплине на кредитний рейтинг підприємства, оскільки висока оборотність заборгованості є ознакою ефективного фінансового менеджменту.

Таблиця 3.2

Аналіз оборотності активів ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» у 2022-2024 рр.

	Виручка від реалізації (тис. грн.)	Середня валюта балансу (тис. грн.)	Оборотність активів (коефіцієнт)
31.12.2022	133 377	161 408	0,83
31.12.2023	124 278	182 057	0,68
30.09.2024	90 186	212 535	0,42

Аналіз оборотності активів ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» за період 2022–2024 років демонструє поступове зниження ефективності використання ресурсів підприємства для отримання виручки. У 2022 році коефіцієнт оборотності активів становив 0,83, що свідчить про те, що кожна гривня активів генерувала 0,83 гривні виручки. Це був достатньо прийнятний рівень ефективності для підприємства. У 2023 році цей показник знизився до 0,68, що є тривожним сигналом про погіршення ефективності використання ресурсів. Зменшення оборотності активів може бути пов'язане зі збільшенням середньої

валюти балансу, зокрема через накопичення запасів чи зростання дебіторської заборгованості, які не забезпечують відповідного зростання доходів.

За дев'ять місяців 2024 року коефіцієнт оборотності активів впав до 0,42, що свідчить про подальше суттєве зниження ефективності. Це може бути наслідком як скорочення виручки до 90 186 тис. грн, так і подальшого зростання середньої валюти балансу до 212 535 тис. грн. Такий рівень оборотності активів означає, що підприємство використовує свої ресурси значно менш ефективно, ніж у попередні роки.

Зниження коефіцієнта оборотності активів відображає низьку ефективність управління ресурсами, що може негативно вплинути на фінансові результати підприємства. Це вимагає вжиття заходів для покращення використання активів, зокрема через оптимізацію запасів, зменшення дебіторської заборгованості та підвищення обсягів реалізації продукції. Без покращення цього показника підприємство може зіткнутися зі зниженням конкурентоспроможності та прибутковості. [25 с.93]

Таблиця 3.3

Динаміка прибутку ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» в період 2022-2024 рр.

	Чистий дохід від реалізації (тис.грн.)	Валовий прибуток (тис.грн.)	Чистий прибуток (тис.грн.)
31.12.2022	133 377	45 349	5 309
31.12.2023	124 278	32 573	2 198
30.09.2024	90 186	26 046	1 428

Динаміка прибутковості ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» за період з 2022 по 2024 рік свідчить про нестабільну фінансову ситуацію. Чистий дохід від реалізації продукції поступово знижувався: у 2022 році він становив 133 377 тис. грн, у 2023 році – 124 278 тис. грн, а за 9 місяців 2024 року – 90 186 тис. грн. Це може бути пов'язано зі зменшенням попиту, обмеженістю ринків збуту чи недостатньою маркетинговою підтримкою.

Валовий прибуток також демонструє коливання. У 2022 році він становив 45 349 тис. грн, у 2023 році валовий прибуток зменшився до 32 573 тис. грн, а за 9

місяців 2024 року становив лише 26 046 тис. грн. Це вказує на зростання навантаження на рентабельність через збільшення витрат або зниження доходів.

Чистий прибуток зазнав різких змін протягом аналізованого періоду. У 2022 році чистий прибуток склав 5 309 тис. грн. У 2023 році чистий прибуток зменшився до 2 198 тис. грн, а за 9 місяців 2024 року – до 1 428 тис. грн. Це свідчить про вплив значних витрат на збут і адміністративні потреби, які поглинають більшу частину доходів.

Основними причинами зниження прибутковості є зменшення доходу від реалізації продукції, високі витрати на збут та адміністративні потреби, а також відсутність суттєвих інвестицій у модернізацію виробничих процесів, що могло б знизити собівартість продукції. Крім того, слабкий маркетинг і відсутність нових ринків збуту обмежують можливості для зростання.

Ситуація із прибутковістю потребує негайного втручання. Підприємству необхідно оптимізувати витрати, переглянувши збутові та адміністративні витрати, а також впровадити заходи з підвищення доходів, зокрема активізувати маркетингову діяльність, розширити ринки збуту та модернізувати виробництво. Зниження собівартості продукції через інвестиції в обладнання та оптимізацію процесів, а також фокус на продуктах із високою маржинальністю можуть значно покращити фінансові результати. Такі дії дозволять підприємству стабілізувати свою діяльність і закласти основу для сталого розвитку в майбутньому. [39 с.290]

Для ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» встановлення цільових значень фінансових показників є важливим етапом для підвищення фінансової стійкості, прибутковості та кредитоспроможності. Цільові значення базуються на поточних даних і галузевих стандартах, що дозволяє визначити реалістичні орієнтири.

Таблиця 3.4

Прогноз цільових фінансових показників ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»

Показник	Поточний рівень	Цільовий рівень
Загальна ліквідність	0,25	>2,0

Продовження таблиці 3.4

Швидка ліквідність	0,01	>0,3
Абсолютна ліквідність	0,01	>0,2
Коефіцієнт фінансової залежності	3,13	<1,0
Оборотність активів	0,42	>0,7
Рентабельність продажів	1,6%	>10%
Валовий прибуток у складі виручки	26 046 тис. грн	>40%
Чистий дохід від реалізації	90 186 тис. грн	>133 377 тис. грн (зростання на 10% щорічно)

Ліквідність підприємства перебуває на критично низькому рівні. Поточний коефіцієнт загальної ліквідності становить 0,25, швидкої – 0,01. Цільовим значенням для загальної ліквідності є рівень понад 2,0, для швидкої – більше 0,3, а для абсолютної ліквідності – більше 0,2. Це дозволить підприємству забезпечити здатність своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Фінансова залежність підприємства також є надмірною, з коефіцієнтом на рівні 3,13. Цільовий рівень передбачає зниження до показника менше 1,0, що дозволить зменшити залежність від зовнішнього фінансування і підвищити фінансову автономію. Оборотно́ість активів демонструє неефективне використання ресурсів із коефіцієнтом 0,42. Цільовим значенням є показник більше 0,7, що відобразить оптимальне використання активів для генерації доходів.

Рентабельність підприємства залишається низькою, з чистою рентабельністю продажів на рівні близько 1,6%. Цільовим значенням є досягнення рівня рентабельності продажів понад 10%, а валового прибутку – більше 40% у складі виручки. Це дозволить забезпечити стабільне накопичення власного капіталу та фінансову стійкість. Чистий дохід від реалізації продукції також потребує покращення. Поточний рівень доходу становить 90 186 тис. грн (за 9 місяців 2024 року). Цільовим значенням є повернення до рівня 133 377 тис. грн (як у 2022 році) із подальшим щорічним зростанням на 10%.

Для досягнення цільових значень підприємству слід зосередитися на підвищенні ліквідності, скорочуючи дебіторську заборгованість і оптимізуючи запаси. Зменшення фінансової залежності може бути досягнуте через

реструктуризацію боргу та збільшення власного капіталу. [39, с.291] Ефективне використання активів потребує аналізу їхньої структури та модернізації обладнання. Підвищення рентабельності вимагає зменшення витрат, впровадження високоприбуткових продуктів і зростання обсягів продажів через активізацію маркетингової діяльності. Встановлення цих цільових значень створює чіткі орієнтири для досягнення фінансової стабільності підприємства та його подальшого розвитку. [39, с.293]

Таблиця 3.5

Прогноз фінансових показників ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» на 2025–2027 роки

	2024 (на 30.09.2024)	2025	2026	2027
Чистий дохід від реалізації продукції (тис.грн)	90 186	99 205	109 126	120 039
Собівартість реалізації (тис.грн)	64 140	60 933	57 886	54 992
Адміністративні витрати (тис.грн)	5 028	4 776	4 538	4 311
Витрати на збут (тис.грн)	18 275	17 361	16 493	15 668
Поточна кредиторська заборгованість (тис.грн)	156 475	141 000	126 900	114 210
Власний капітал (тис.грн)	-52 916	16 135	30 209	45 068

Таблиця 3.5 демонструє прогноз фінансових показників ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» на 2025–2027 роки, враховуючи приріст доходів на 10% щорічно, скорочення витрат на 5% щорічно та зниження боргового навантаження на 10% щорічно .

Прогноз фінансових показників ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» показує стабільне покращення фінансових результатів за рахунок приросту доходів, скорочення витрат і поступового зменшення боргового навантаження. У 2025 році очікується збільшення чистого доходу до 99 205 тис. грн, що супроводжуватиметься скороченням собівартості реалізації до 60 933 тис. грн. Завдяки зниженню адміністративних витрат і витрат на збут, чистий прибуток у 2025 році прогнозується на рівні 16 135 тис. грн, а кредиторська заборгованість зменшиться до 141 000 тис. грн.

У 2026 році чистий дохід зросте до 109 126 тис. грн, а собівартість реалізації скоротиться до 57 886 тис. грн. Адміністративні витрати та витрати на збут також зменшаться, що дозволить підвищити чистий прибуток до 30 209 тис. грн. Боргове навантаження знизиться до 126 900 тис. грн.

У 2027 році прогнозується подальше зростання чистого доходу до 120 039 тис. грн. Завдяки ефективному управлінню витратами собівартість реалізації знизиться до 54 992 тис. грн, а адміністративні витрати та витрати на збут становитимуть 4 311 тис. грн і 15 668 тис. грн відповідно. Це дозволить збільшити чистий прибуток до 45 068 тис. грн, а кредиторська заборгованість зменшиться до 114 210 тис. грн.

Загалом прогноз демонструє позитивну динаміку фінансових показників. Очікується, що зростання доходів і зменшення витрат суттєво підвищать рентабельність підприємства, а скорочення боргового навантаження зміцнить його фінансову стабільність. Ці зміни дозволять ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» покращити свою конкурентоспроможність і забезпечити стійке зростання в майбутньому.

3. 2. Рекомендації, щодо діагностики та покращення фінансового стану позичальника

Оцінка фінансового стану позичальника є критично важливим процесом для кредитних установ, оскільки вона безпосередньо впливає на прийняття рішень щодо надання кредитів. Правильна оцінка дозволяє банкам та фінансовим установам мінімізувати ризики, пов'язані з непогашенням позик, і забезпечити свою фінансову стабільність. Без належної оцінки позичальника банки можуть зіткнутися з високим рівнем прострочених боргів, що погіршує їхні фінансові результати та репутацію.

Основною метою оцінки фінансового стану позичальника є аналіз ключових аспектів його надійності, платоспроможності та фінансової стабільності. По-перше, це платоспроможність, тобто здатність позичальника виконувати свої

поточні зобов'язання, зокрема погашати кредити в установлені терміни. По-друге, оцінюється фінансова стійкість, яка характеризує здатність підприємства витримувати фінансові труднощі та непередбачувані обставини. І, по-третє, важливим є аналіз надійності позичальника, що визначає рівень довіри до підприємства на основі його фінансової стабільності, управлінської практики та кредитної історії. Усі ці аспекти разом дозволяють кредитним установам приймати обґрунтовані рішення та правильно оцінювати потенційні ризики. [4, с. 113]

Спираючись на отримані результати аналізу фінансового стану та кредитоспроможності ТОВ Дніпровський хлібокомбінат №5, можна виділити основні шляхи щодо вдосконалення діагностики фінансового стану позичальника.

Однією з ключових проблем фінансового стану ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» є низький рівень ліквідності. Який вказує на те, що підприємство може мати труднощі з виконанням своїх поточних зобов'язань, таких як оплата заборгованості перед постачальниками чи погашення короткострокових кредитів. Низькі коефіцієнти ліквідності свідчать про те, що підприємство може не мати достатньо оборотних активів для покриття своїх поточних зобов'язань без залучення додаткових фінансових ресурсів або рефінансування. [40, с. 156]

У разі, якщо підприємство має низькі показники ліквідності, це збільшує ризик для кредитора, оскільки виникає ймовірність, що позичальник не зможе своєчасно погасити заборгованість. Крім того, це може свідчити про проблеми в управлінні оборотними активами, затримки в інкасації дебіторської заборгованості або надмірні запаси, що знижує оборотність активів. Таким чином, низька ліквідність є серйозним сигналом для кредиторів, який вимагає додаткового аналізу фінансової стійкості позичальника, а також підвищеної уваги до таких підприємств при прийнятті рішень про надання кредиту.

ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» важливо здійснити покращення ліквідності, що можна досягти через оптимізацію оборотних активів і зменшення поточних зобов'язань. Одним із ключових напрямів є зменшення дебіторської

заборгованості. Це можна реалізувати шляхом більш ретельного моніторингу термінів оплати заборгованостей, встановлення більш чітких умов щодо платежів з клієнтами, а також підвищення ефективності процесу інкасації. Важливо використовувати системи, які дозволяють оперативно відслідковувати заборгованості та взаємодіяти з клієнтами для прискорення надходження коштів.

Крім того, слід вжити заходів для зменшення поточних зобов'язань підприємства, зокрема за рахунок рефінансування або реструктуризації боргів на більш вигідних умовах. Це дозволить знизити тиск на ліквідність і створить можливість для спрямування наявних коштів на розвиток бізнесу, замість того, щоб їх витратити на обслуговування боргів. Оптимізація управління оборотними активами також включає зниження обсягів запасів та покращення їх оборотності, що дозволить звільнити додаткові ресурси для покриття зобов'язань.

Висока фінансова залежність є ще однією значущою проблемою при оцінці фінансового стану позичальника. Коли підприємство значною мірою залежить від зовнішнього фінансування, це збільшує ризики для кредиторів. Значна частка залучених коштів у структурі капіталу може свідчити про високий рівень боргового навантаження, що в свою чергу підвищує ймовірність фінансових труднощів у разі зміни умов ринку або погіршення економічної ситуації. [31, с.114]

Такий рівень фінансової залежності може призвести до кількох проблем. По-перше, це збільшує витрати на обслуговування боргу (відсотки, комісії), що знижує загальну прибутковість підприємства. По-друге, висока фінансова залежність може обмежити здатність підприємства залучати додаткове фінансування або отримувати кредити на вигідних умовах, що знижує його гнучкість у прийнятті управлінських рішень.

Тому, для правильного оцінювання фінансової стабільності позичальника, важливо враховувати не лише рівень його боргових зобов'язань, але й структуру фінансування та здатність підприємства підтримувати прийнятний рівень власного капіталу. Висока фінансова залежність вимагає особливої уваги з боку кредиторів, оскільки це підвищує ризики неплатоспроможності в майбутньому.

Зменшення фінансової залежності для ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» є одним із важливих напрямів до зміцнення фінансової стабільності. Це можна досягти шляхом зменшення обсягу зовнішнього фінансування та підвищення частки власних коштів у структурі капіталу. Зокрема, підприємству слід зосередити зусилля на залученні додаткових інвестицій або капіталу від акціонерів, що дозволить знизити потребу у зовнішніх позиках та кредитах.

Зменшення фінансової залежності також включає зниження боргового навантаження. Для цього варто розглянути можливість реструктуризації боргів, щоб перенести виплати на більш довгострокову перспективу або знизити відсоткові ставки за кредитами. Це дозволить значно зменшити тиск на фінансові ресурси підприємства і забезпечити більше можливостей для розвитку. [8, с.39]

Зростання дебіторської та кредиторської заборгованості є серйозною проблемою в оцінці фінансового стану позичальника. Підвищення рівня дебіторської заборгованості свідчить про те, що підприємство має труднощі з отриманням коштів від своїх клієнтів, що може вказувати на неефективність управління дебіторами або зростаючі проблеми з платоспроможністю клієнтів. Це може створювати значні фінансові труднощі для позичальника, оскільки зменшується його ліквідність і здатність погашати поточні зобов'язання.

З іншого боку, збільшення кредиторської заборгованості вказує на те, що підприємство не встигає своєчасно розрахуватися з постачальниками та іншими контрагентами, що може вплинути на його репутацію та відносини з партнерами. Така ситуація також може бути сигналом того, що підприємство змушене відкладати платежі або затримувати виконання зобов'язань, що збільшує фінансовий тягар.

Ці фактори створюють додаткові фінансові ризики і негативно впливають на загальну платоспроможність позичальника. Тому для кредитних установ важливо звертати увагу на динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки їхнє зростання може вказувати на серйозні проблеми з обслуговуванням боргів і потенційно веде до зростання фінансового тягара.

Скорочення короткострокових зобов'язань, зокрема шляхом перегляду умов контрактів із постачальниками та кредиторами, стане для ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5», ще одним кроком на шляху до змінення фінансової стабільності та кредитоспроможності. Це дозволить зменшити потребу в термінових виплатах і покращити гнучкість підприємства. Всі ці заходи дозволять зменшити фінансові ризики, підвищити стабільність підприємства та забезпечити йому більшу автономію від зовнішніх джерел фінансування.

Зниження оборотності активів є серйозною проблемою при оцінці фінансового стану позичальника. Це вказує на неефективне використання ресурсів підприємства, що може призвести до уповільнення фінансових потоків і зменшення прибутковості. Якщо активи не працюють належним чином і не генерують доходи вчасно, це знижує ефективність бізнесу, що може призвести до затримок у виконанні зобов'язань та погіршення ліквідності. [38, с.27]

Низька оборотність активів свідчить про те, що компанія може мати надлишкові або неефективно використовувані ресурси, такі як запаси або дебіторська заборгованість, що впливає на здатність підприємства генерувати достатні фінансові потоки для покриття своїх витрат і боргів. Це також може бути ознакою поганого управління активами, що в свою чергу підвищує ризики для кредиторів і може призвести до зниження кредитного рейтингу позичальника.

Таким чином, зниження оборотності активів є важливим сигналом про необхідність покращення управлінських процесів і оптимізації ресурсів підприємства для забезпечення його фінансової стабільності.

За для покращення фінансової ситуації ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» варто також зосередити свою увагу на поліпшенні оборотності активів. Це можна досягти через оптимізацію управління запасами та прискорення оборотності товарно-матеріальних цінностей. Одним із ключових кроків є зменшення обсягів незавершеного виробництва та непотрібних запасів, що дозволить звільнити додаткові кошти, які можуть бути використані для більш ефективних інвестицій у розвиток бізнесу.

Щоб підвищити ефективність використання активів, підприємству необхідно впровадити більш ефективні системи управління запасами, такі як метод "just in time", що дозволить зменшити витрати на зберігання і обробку товарно-матеріальних цінностей, а також прискорити їх оборотність. [25, с.113] Важливо також оптимізувати постачальницькі та збутові ланцюги, що дозволить знизити затримки в постачанні та збуті продукції, а отже, підвищити оборотність запасів.

Завдяки цим заходам підприємство зможе не лише зменшити витрати на зберігання запасів, але й збільшити свою фінансову гнучкість та рентабельність, що сприятиме зростанню прибутковості та покращенню фінансової стабільності.

Необхідність удосконалення методики оцінки фінансового стану позичальника є важливим аспектом, оскільки існуючі коефіцієнти та методи оцінки не завжди відображають реальний стан підприємства. Відповідно, це ускладнює прийняття обґрунтованих рішень про кредитування. Традиційні фінансові коефіцієнти, такі як ліквідність, рентабельність та коефіцієнт автономії, хоча і дають загальне уявлення про фінансову ситуацію позичальника, не завжди здатні врахувати всі аспекти діяльності компанії, такі як специфіка галузі, зміни в економічному середовищі чи зовнішні ризики. [25, с.53]

Це може призвести до помилкових висновків при оцінці кредитоспроможності, наприклад, коли підприємство виглядає фінансово стабільним за результатами коефіцієнтів, але насправді має суттєві ризики через внутрішні проблеми або макроекономічні чинники. Тому необхідно розробляти і впроваджувати більш комплексні та адаптовані до специфіки кожного позичальника методики, які б включали як кількісні, так і якісні фактори, що дозволяють точніше оцінити платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

Удосконалення методик оцінки дозволить банкам і фінансовим установам краще передбачати ризики і приймати більш обґрунтовані рішення щодо кредитування, що зменшить ймовірність непогашених боргів і підвищить ефективність кредитних операцій.

Безумовно, удосконалення методів оцінки фінансового стану стане важливим кроком до поліпшення фінансової ситуації ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5». Це передбачає застосування комплексних підходів та інтегральних показників, що дозволить більш точно відобразити реальний фінансовий стан підприємства. Використання тільки традиційних коефіцієнтів може бути недостатнім для повної оцінки фінансової стабільності, тому інтеграція декількох показників, таких як ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість та ефективність використання активів, допоможе отримати більш об'єктивну картину.

Також важливим аспектом є покращення прозорості фінансової звітності. Підприємству слід забезпечити більш детальну та зрозумілу фінансову звітність, яка включає не лише стандартні фінансові показники, а й інформацію про стратегічні напрямки розвитку, прогнозовані фінансові потоки та ризики, з якими стикається підприємство. Прозорість фінансової звітності підвищить довіру з боку кредиторів і інвесторів, що може сприяти залученню додаткових ресурсів для розвитку. Застосування таких підходів дозволить значно покращити якість оцінки фінансового стану, забезпечити більш точне прогнозування фінансових результатів і підвищити довіру до підприємства з боку зовнішніх партнерів.

Оцінка фінансового стану ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» виявила значні недоліки в ліквідності та фінансовій стійкості. Низькі показники ліквідності вказують на потенційні труднощі підприємства з виконанням своїх поточних зобов'язань, що може призвести до проблем з платоспроможністю. Крім того, висока фінансова залежність від зовнішнього фінансування збільшує ризики для підприємства, зокрема в умовах економічної нестабільності. [5, с.157]

Підвищення ефективності управління оборотними активами та зменшення боргового навантаження є критично важливими для покращення фінансової стабільності підприємства. Також необхідно застосовувати комплексні підходи в оцінці фінансового стану, що дозволить точніше відобразити реальний стан підприємства та покращити прозорість його фінансової звітності. Ці заходи

допоможуть знизити кредитний ризик і забезпечити підприємству більш стабільне фінансове становище в майбутньому.

Запропоновані заходи з оптимізації фінансового управління, зокрема поліпшення ліквідності, зменшення фінансової залежності та підвищення ефективності управління оборотними активами, сприятимуть покращенню фінансових результатів ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5». Це дозволить зменшити ризики, пов'язані з ліквідністю та борговим навантаженням, а також покращити здатність підприємства виконувати свої зобов'язання. Зниження кредитного ризику, у свою чергу, покращить фінансову стабільність підприємства та зробить його більш привабливим для потенційних інвесторів та кредиторів. У довгостроковій перспективі ці заходи можуть забезпечити підприємству сталий фінансовий розвиток та підвищення конкурентоспроможності на ринку.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження розвитку підходів до оцінки фінансового стану позичальника – юридичної особи сформульовано наступні висновки:

1. Досліджено еволюцію нормативних вимог щодо оцінки фінансового стану позичальника – юридичної особи. У процесі дослідження встановлено, що розвиток нормативної бази оцінки фінансового стану позичальника в Україні пройшов кілька важливих етапів, що дозволили адаптувати підходи до міжнародних стандартів. Початкові підходи, які були закладені в Постанові №23 Національного банку України, забезпечували базові стандарти аналізу кредитоспроможності, зосереджуючи увагу на основних фінансових показниках, таких як ліквідність, платоспроможність і рентабельність. Однак вони не враховували специфіку окремих категорій позичальників, галузеві ризики та динамічність зовнішнього середовища.

Прийняття Постанови №351 у 2016 році стало ключовим етапом еволюції нормативної бази. Документ базується на принципах Базель II і Базель III, що дозволило інтегрувати передові міжнародні практики оцінки кредитного ризику в банківську систему України. Впровадження стандартизованого підходу та підходу внутрішніх рейтингів (IRB) стало важливим кроком до удосконалення методик оцінки фінансового стану позичальників. Зокрема, банки отримали змогу враховувати як фінансові, так і нефінансові аспекти діяльності позичальників, підвищуючи точність аналізу ризиків.

Нові вимоги дозволили покращити точність оцінки кредитного ризику. Банки отримали інструменти для більш гнучкого підходу до оцінки ризиків, враховуючи специфіку клієнтів і їхніх галузей. Використання зовнішніх рейтингів для стандартизованого підходу та внутрішніх моделей для IRB підходу дозволило знизити ймовірність виникнення системних ризиків.

Прозорість банківських операцій значно зросла завдяки новим вимогам до звітності. Постанова №351 зобов'язує банки регулярно подавати детальну звітність щодо структури активів, капіталу та кредитного ризику. Це сприяло

підвищенню довіри до банківської системи України як з боку інвесторів, так і міжнародних фінансових організацій.

Інтеграція до європейського фінансового простору стала однією з ключових цілей модернізації нормативної бази. Адаптація до рекомендацій Базельського комітету створила сприятливі умови для входження українських банків на міжнародні ринки капіталу. Зокрема, відповідність стандартам Базель III дозволила банкам залучати іноземний капітал, що є важливим для забезпечення ліквідності в умовах економічної нестабільності.

Еволюція нормативної бази оцінки фінансового стану позичальників — юридичних осіб сприяла суттєвому покращенню методик оцінки кредитного ризику та інтеграції української банківської системи до глобальних фінансових стандартів, що є важливим етапом у забезпеченні економічної стабільності.

2. Проаналізовано сучасний стан корпоративного кредитування в Україні. Аналіз сучасного стану корпоративного кредитування в Україні показав, що банківська система країни зазнала суттєвих змін під впливом війни, економічної нестабільності та змін у структурі фінансових установ. Загальний обсяг кредитування юридичних осіб зменшився з 769 649 млн.грн. у 2022 році до 725 493 млн.грн. у 2024 році, що відображає скорочення активності банківського сектору.

Державні банки показали найбільше зростання у сегменті корпоративного кредитування. На 2024 рік їх частка в загальному кредитному портфелі банківської системи досягла 50,52%. Це зумовлено активною підтримкою з боку уряду через реалізацію програм, таких як «Доступні кредити 5-7-9%», що сприяли підтримці малого та середнього бізнесу, а також важливих секторів економіки, таких як агропромисловість і транспорт.

Банки з іноземним капіталом скоротили кредитні портфелі на 59 220 млн.грн. у 2023 році, що зумовлено підвищеними ризиками та зміною глобальних стратегій материнських компаній. Їх частка в кредитному портфелі системи зменшилася до 26,49%. Основними причинами є високий рівень невизначеності, підвищення ризиків дефолту та концентрація ресурсів на інших ринках.

Приватні банки демонстрували нестабільність у кредитуванні юридичних осіб. У 2022 році їх портфель скоротився на 12,03%, однак у 2023 році спостерігалось зростання на 10 482 млн.грн. Це свідчить про адаптацію до нових умов ринку та поступове повернення до активнішої кредитної діяльності.

Корпоративне кредитування в Україні поступово відновлюється після початкового шоку війни. Державні банки займають провідну роль у підтримці економіки, тоді як банки з іноземним та приватним капіталом адаптуються до нових умов. Для забезпечення подальшої стабілізації необхідні як активні дії держави, так і оптимізація кредитної політики банків.

3. Проаналізовано показники та методи оцінки кредитного ризику на прикладі ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5». Виконаний комплексний аналіз показав, що підприємство має високу залежність від оборотного капіталу, що знижує його фінансову стійкість у кризових умовах. Ключові показники ліквідності та рентабельності підтвердили необхідність перегляду стратегії управління активами та пасивами для зменшення ризиків.

Встановлено, що існуючі методи оцінки кредитного ризику надають банкам лише часткову картину про ризики, пов'язані з підприємством. Для підвищення точності оцінки рекомендовано використовувати комбіновані підходи, які включають як фінансові, так і нефінансові критерії (наприклад, аналіз ринкових умов і галузевих ризиків).

Проведено оцінку кредитного ризику підприємства за допомогою базових фінансових показників (коефіцієнтів ліквідності, оборотності активів і боргового навантаження). Виявлено, що зростання боргового навантаження в 2023 році погіршило можливості підприємства обслуговувати свої зобов'язання.

Визначено необхідність удосконалення існуючих методик оцінки кредитного ризику. Запропоновано враховувати в аналізі нефінансові аспекти, такі як якість управління підприємством, конкурентоспроможність продукції та динаміку ринку. Це підвищить точність прогнозів і дозволить банкам приймати більш обґрунтовані рішення.

Аналіз кредитного ризику ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» показав, що використання комбінованих методик оцінки, які враховують фінансові та нефінансові аспекти, є ключовим для підвищення якості управління ризиками. Запропоновані рекомендації спрямовані на вдосконалення процесу оцінки кредитоспроможності позичальників і забезпечення стабільності банківського сектору.

4. Спрогнозовано фінансові показники підприємства та розроблено заходи для підвищення його фінансової стійкості. Аналіз трендів дозволив визначити, що в умовах економічної нестабільності підприємство потребує значної уваги до показників ліквідності, оборотності капіталу та фінансової незалежності. Прогнозування фінансових результатів здійснено з використанням методів трендового та кореляційного аналізу.

Виявлено, що підприємство залежить від зовнішнього фінансування, особливо у формі короткострокових кредитів, які становлять значну частку в його зобов'язаннях. З метою зниження фінансових ризиків запропоновано диверсифікувати джерела фінансування та підвищити частку власного капіталу.

Запропоновано заходи для оптимізації витрат, які включають: автоматизацію виробничих процесів для зменшення витрат на оплату праці; перегляд умов постачання сировини для зменшення закупівельної вартості; впровадження енергозберігаючих технологій для скорочення витрат на енергоносії.

Запропоновано заходи для підвищення ліквідності підприємства, що включають: оптимізацію управління дебіторською заборгованістю, зокрема скорочення строків оплати від клієнтів; збільшення частки ліквідних активів у структурі балансу; підвищення рівня контролю за запасами для зменшення їх обсягів без шкоди для операційної діяльності.

Впровадження розроблених заходів дозволить знизити залежність від зовнішнього фінансування та покращити фінансову стійкість підприємства. Це сприятиме зменшенню ризиків неплатоспроможності та підвищенню кредитоспроможності ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5».

Прогнозування фінансових показників і впровадження запропонованих заходів оптимізації дозволяють забезпечити фінансову стабільність підприємства навіть в умовах економічної нестабільності. Використання інтегрованого підходу до управління витратами, реструктуризації боргів і підвищення ліквідності сприятиме стабільному розвитку ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» та покращенню його кредитного рейтингу. Визначено, що сучасні методики потребують доповнення адаптивними моделями скорингу, які враховують специфіку різних галузей і регіональні ризики. Це дозволить підвищити точність оцінки кредитоспроможності позичальників.

Рекомендовано розширити аналітичні підходи до врахування зовнішніх факторів. Сучасні методики оцінки повинні інтегрувати аналіз макроекономічних змін, галузевих трендів і регіональних особливостей. У роботі підкреслено, що зовнішні чинники суттєво впливають на здатність підприємств обслуговувати кредити.

Обґрунтовано необхідність запровадження диференційованого підходу до оцінки. Залежно від масштабів діяльності підприємства та галузевої специфіки, банки можуть застосовувати спрощені або детальні методики. Це дозволить оптимізувати витрати на оцінку та підвищити її ефективність.

Запропоновані рекомендації забезпечують системний підхід до вдосконалення процесу оцінки фінансового стану юридичних осіб.

Загалом, проведене дослідження підкреслює необхідність постійного удосконалення методик та підходів до оцінки фінансового стану юридичних осіб, що сприятиме розвитку корпоративного кредитування та зменшенню кредитних ризиків в умовах сучасної економічної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева К. К. Аналіз кредитного портфеля комерційного банку *Науковий журнал Вінницького національного технічного університету*. 2010. №6 . С. 46-52.
2. Банківські операції: підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкін [та ін.] / Київ: КНЕУ, 2000. 384 с.
3. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія/ за ред. О. Хаб'юк. Івано-Франківськ: ПрутПринт, 2008. 260с.
4. Бордюг В.В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку *Вісник університету банківської справи національного банку України*. 2008. № 3. С.112-115.
5. Васильчук С.В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.1. С.154-161.
6. Вербинська М. О. Базель III як реформа підходів до регулювання банківської системи *Вчені записки університету «КРОК»*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 45. С. 43-48.
7. Владика Ю.П., Охріменко В.В. Особливості формування кредитного портфеля комерційного банку: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. *Finance: Theory And Practice*. Київ. 2021. С. 181-182.
8. Галасюк В. В. Методика оцінки кредитоспроможності позичальників *Вісник НБУ*. 2009. № 2. С. 39.
9. Глущенко В. В., Садова Г. О. Сучасні тенденції банківського кредитування в Україні *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2018. №10'2018. С. 321-326.
10. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»: З початку року бізнес отримав пільгових кредитів на понад 55 млрд гривень/ Кабінет Міністрів України: офіційний сайт. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavna-prohrama-dostupni-kredyty-5-7-9-z-pochatku-roku-biznes-otrymav-pilhovyykh-kredytiv-na-ponad-55-mlrd-hryven?utm_source=chatgpt.com

11. *Жидко К.* Нові вимоги Базельського комітету до визначення капіталу, адекватного ризикам *Вісник Національного банку України*. 2005. № 11. С. 63-65.
12. *Запорожець С.В., Тригуб Ю.П.* Управління якістю кредитного портфеля банку в період воєнного стану *Фінансовий простір*. 2022. Вип. №4 (48). С.71-77.
13. *Заруцька О.П., Новікова Л.Ф., Григель А.В.* Особливості бізнес-моделей банків України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 4(84). – с.101-110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-84-16>.
14. *Заруцька О.П., Новікова Л.Ф.* Управління банківськими ризиками та заходи відновлення діяльності в умовах потужних зовнішніх викликів./ *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 2(78). – с.110-119. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2022-78-17> УДК 336.71
15. *Затворницький К.С.* Критерії оцінки якості кредитного портфеля банку *Фінансовий простір*. 2018. Вип. №4 (32). С. 99-106.
16. Зміна вимог щодо оцінки банками кредитного ризику сприятиме поживленню кредитування аграріїв/ Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zmina-vimog-schodo-otsinki-bankami-kreditnogo-riziku-spriyatime-pojvavlennyu-kredituvannya-agrariyiv>
17. Концептуальна основа фінансової звітності/ Фонд МСФЗ: офіційний сайт. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf
18. *Копилюк О.І., Музичка О.М.* Аналіз банківської діяльності. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. с. 416.
19. *Крамаренко О. М. Лаврентович Ю. І.* Навчальний посібник з дисципліни «Кредитування і контроль». НУК, 2011. с. 105.
20. *Кротюк В., Куценко О.* Базель II: контроль з боку органу нагляду та ринкова дисципліна *Вісн. Нац. банку України*. 2007. № 5. С. 3-8.
21. *Міщенко В., Крилова В., Швець Є.* Еволюція банківського нагляду: європейський досвід *Вісн. Нац. банку України*. 2007. № 7. С. 5-11.
22. Наглядова статистика / Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

23. НБУ буде розширювати співпрацю з ЄЦБ і європейським органом банківського нагляду/ Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu-bude-rozshiryuvati-spiivpratsyu-z-tsb-ivropeyskim-orhanom-bankivskoho-nahlyadu>.

24. Науменкова С. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 12 (177). С. 39–47.

25. Н.В. Трусова, М.А. Терещенко Фінансовий аналіз підприємства: методика та практика: навч. посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні», 2003. с.273

26. Н.Р. Швець Ризики банківських установ: проблеми визначення та управління. Київ: Прецедент, 2008. 97-103с.

27. О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. 2015. с. 295.

28. Онікієнко С. В. Базельські угоди: протиріччя регулювання *Економіка та держава*. 2013. № 9. С. 29–31

29. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи)/ Національний банк України: офіційний сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf

30. Островська Н.Л. Шляхи вдосконалення механізму моніторингу кредитних ризиків при інвестиційному кредитуванні *Фінанси, облік і аудит*. 2012. № 20. С. 132–141.

31. П. А. Стецюк, О. Є. Гудзь. Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти *Облік і фінанси*. 2014. № 3. С. 110-116.

32. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: постанова Національного банку України від 30.06.2016 №315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

33. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: постанова Національного банку України від 25.01.2012 №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#Text>

34. Розвиток державної програми "Доступні кредити 5-7-9 %" у фокусі уваги засідання Ради з фінансової стабільності/ Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozvitok--derjavnoyi-programi-dostupni-krediti-5-7-9--u-fokusi-uvagi-zasidannya-radi-z-finansovoyi-stabilnosti>

35. Розвиток фінансових інститутів ЄС та виклики для фінансової політики України: монографія / за ред. О.О. Борзенко, Т.П. Богдан, О.М. Шаров та ін. Київ: НАН України, ДУ«Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2019. 372 с

36. *Тарануха І. Ю.* Реструктуризація заборгованості як метод управління проблемними кредитами. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7(1). с. 145-149.

37. *Т.В. Паєнтко, З.В. Савельєва* Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 10. С. 40–43.

38. *Терещенко О.* Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб *Вісник Національного банку України*. 2012. № 1. С. 26-30.

39. *Філімоненков О.С. Дема Д.Г.* Фінанси підприємств. Київ: Алерта, 2009. с. 496.

40. *Шило Ж.С.* Проблеми оцінки кредитоспроможності корпоративних клієнтів банку *Зайнятість та соціальна інфраструктура*. 2011. Вип. 17 (4). С.154-163.

41. *Шиян Д.В. Строченко Н.І.* Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: А.С.К., 2003. с. 240.

42. *Шпачук В. В.* Базель III: етапи впровадження та методика оцінки *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 5. С. 37-42

43. Basel Committee: International convergence of capital measurement and capital standards (updated to April 1998)/ Базельський комітет з банківського нагляду: офіційний сайт. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>

44. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework — Comprehensive Version/ Базельський комітет з банківського нагляду: офіційний сайт. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>

45. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems/ Базельський комітет з банківського нагляду: офіційний сайт. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Форма №1 Баланс ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5»

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1² "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДНІПРОВСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ №5"	Дата (рік, місяць, число)	30.12.2023	КОДИ	
Територія	Голосіївська	за ЄДР	30.12.2023	Категорія	UA8000000000126643
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ		Код КОПФГ	240
Вид економічної діяльності	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, торгів і готельно-ресторанного господарства	за КВЕД		Код КВЕД	10.71
Середня кількість працівників	180				
Адреса, телефон	вулиця Жилинська, буд. 30/32, оф. 107, м. Київ, 01033, Україна		3924898		
Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "ч" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	113	84
первісна вартість	1001	292	292
накопичена амортизація	1002	179	208
Незавершені капітальні інвестиції	1005	188	319
Основні засоби	1010	5 863	6 255
первісна вартість	1011	18 589	20 117
знос	1012	12 726	13 862
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвил	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6 164	6 658
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	26 703	37 716
виробничі запаси	1101	26 677	37 696
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	3	16
товари	1104	23	4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-
Вексел одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	43 987	64 662
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	9 808	10 965
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	59 542	59 493
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 906	1 119
готівка	1166	33	64
рахунки в банках	1167	1 873	1 055
Витрати майбутніх періодів	1170	41	103
Частка перестраховника у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	12 892	22 355
Усього за розділом II	1195	154 879	196 413
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	161 043	203 071

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 000	1 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(57 542)	(55 344)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	(56 542)	(54 344)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	103 924	139 632
розрахунками з бюджетом	1620	224	158
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	140	116
розрахунками з оплати праці	1630	581	484
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	677	4 577
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	800	831
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	111 239	111 617
Усього за розділом III	1695	217 585	257 415
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	161 043	203 071

Керівник

Головний бухгалтер

Родина територіально-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Орел
Євгеневич
Демиденко
Світлана
Василівна

Орел Костянтин Євгенович

Демиденко Світлана Василівна

Додаток Б

Форма №2 Звіт про фінансові результати (в тисячах) ТОВ «Дніпровський
хлібокомбінат №5»

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДНІПРОВСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ №5" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2024	01	01
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2023 р.			39223296		
Форма № 2 Код за ДКУД			1801003		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	124 278	133 377
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(91 705)	(88 028)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	32 573	45 349
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	6 005	14 390
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(6 700)	(6 825)
Витрати на збут	2150	(23 677)	(34 030)
Інші операційні витрати	2180	(6 321)	(13 729)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 880	5 155
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	318	154
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	2 198	5 309
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	2 198	5 309
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2 198	5 309

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	75 725	104 392
Витрати на оплату праці	2505	17 145	18 675
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 431	4 067
Амортизація	2515	1 816	1 647
Інші операційні витрати	2520	13 725	13 831
Разом	2550	111 842	142 612

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Костянтин
Євгенович
Демиденко
Світлана
Василівна

Орел Костянтин Євгенович

Демиденко Світлана Василівна

Додаток В

Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів

Активна операція	В млн..грн.		
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Кредитні операції:			
Кредити корпоративному сектору	835 658	847 586	828 444
непрацюючі кредити	301 665	363 321	365 532
частка непрацюючих кредитів, %	36,10	42,87	44,12
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	256 291	224 260	240 825
непрацюючі кредити	43 210	68 272	56 636
частка непрацюючих кредитів, %	16,86	30,44	23,52
Міжбанківські кредити, депозити (за виключенням коррахунків)	30 581	36 917	43 144
непрацюючі кредити	256	4	0
частка непрацюючих кредитів, %	0,84	0,01	0,00
Кредити органам державної влади та місцевого самоврядування	27 037	24 800	18 361
непрацюючі кредити	0	507	191
частка непрацюючих кредитів, %	0,00	2,04	1,04
Всі кредити	1 149 567	1 133 563	1 130 774
у т.ч. банки:			
з державною часткою, з них	539 403	609 131	693 215
АТ КБ "Приватбанк"	249 621	258 532	285 836
з державною часткою крім АТ КБ "Приватбанк"	289 782	350 599	407 380
іноземних банківських груп	400 930	315 381	204 437
з приватним капіталом	209 234	209 051	233 122
неплатоспроможні	0	0	0
непрацюючі кредити	345 131	432 105	422 360
у т.ч. банки:			
з державною часткою, з них	253 977	323 134	352 632
АТ КБ "Приватбанк"	174 533	178 929	179 934
з державною часткою крім АТ КБ "Приватбанк"	79 444	144 205	172 698
іноземних банківських груп	71 426	59 627	32 427
з приватним капіталом	19 728	49 344	37 300
неплатоспроможні	0	0	0
частка непрацюючих кредитів, %	30,02	38,12	37,35
у т.ч. банки:			
з державною часткою, з них	47,08	53,05	50,87
АТ КБ "Приватбанк"	69,92	69,21	62,95
з державною часткою крім АТ КБ "Приватбанк"	27,41	41,13	42,39
іноземних банківських груп	17,82	18,91	15,86
з приватним капіталом	9,43	23,60	16,00
неплатоспроможні	0,00	0,00	0,00

Довідково: кількість банків, що надали звітність:

71

67

63

Інші активи:

Дебіторська заборгованість			
Дебіторська заборгованість, за якою не оцінюється кредитний ризик	0	0	0
Дебіторська заборгованість, за якою оцінюється кредитний ризик	18 457	21 331	19 978
непрацюючі активи	5 155	6 233	4 874
частка непрацюючих активів, %	27,93	29,22	24,40
Цінні папери та інші фінансові інвестиції			
Цінні папери та інші фінансові інвестиції	861 246	1 075 304	1 508 504
непрацюючі активи	1 922	3 064	1 132
частка непрацюючих активів, %	0,22	0,28	0,08
Кошти на коррахунках в інших банках			
Кошти на коррахунках, за якими не оцінюється кредитний ризик	54 466	84 898	216 416
Кошти на коррахунках, за якими оцінюється кредитний ризик	182 890	326 775	359 133
непрацюючі активи	160	1 163	2 049
частка непрацюючих активів, %	0,09	0,36	0,57
Похідні фінансові активи			
Похідні фінансові активи	1 580	4 105	1 204
непрацюючі активи	0	0	0
частка непрацюючих активів, %	0,00	0,00	0,02
Усього за активними операціями (без фінансових зобов'язань)	2 268 207	2 645 975	3 236 008
<i>Інші активи</i>	90 776	70 908	72 613
Загальні активи	2 358 982	2 716 883	3 308 621
непрацюючі активи	352 367	442 564	430 414
частка непрацюючих активів, %	14,94	16,29	13,01
Фінансові зобов'язання (позабалансові)			
Фінансові зобов'язання, за якими не оцінюється кредитний ризик	662 070	591 930	762 037
Фінансові зобов'язання***, за якими оцінюється кредитний ризик	149 604	137 717	142 739
непрацюючі активи	1 675	5 265	2 710
частка непрацюючих активів, %	1,12	3,82	1,90
Загальні активи та фінансові зобов'язання	3 170 656	3 446 530	4 213 398
непрацюючі активи	354 042	447 829	433 124
частка непрацюючих активів, %	11,17	12,99	10,28

Додаток Г

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) нефінансовим корпораціям, за розміром суб'єкта господарювання та строками погашення

Період	Усього	у тому числі за строками			у тому числі за розміром суб'єкта господарювання												розмір не визна- чено
					суб'єкти великого підприємництва			суб'єкти середнього підприємництва			суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємництва)						
		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	усього	у тому числі			усього	у тому числі			усього	у тому числі			
						до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	30
01.01.2017	829 932	354 989	288 950	185 993	310 948	134 379	119 902	56 668	209 521	85 449	79 378	44 693	111 054	46 469	37 162	27 424	85 470
01.01.2018	859 740	413 695	278 126	167 920	310 066	161 886	112 949	35 232	212 490	102 686	67 781	42 023	94 485	39 345	30 189	24 951	113 375
01.01.2019	744 648	375 326	235 423	133 899	234 658	129 563	78 672	26 423	184 783	79 146	64 157	41 481	73 807	27 423	27 169	19 215	85 900
01.01.2020	724 157	371 855	233 459	118 842	220 837	105 085	85 488	30 265	213 960	110 498	65 100	38 362	70 135	24 901	24 929	20 305	58 506
01.01.2021	752 324	415 523	242 415	94 386	204 204	104 493	81 672	18 039	213 231	125 381	57 301	30 549	86 517	36 027	34 710	15 780	89 561
01.01.2022	769 649	428 150	245 169	96 330	209 628	108 958	82 034	18 636	219 783	128 447	57 903	33 433	89 528	37 192	35 955	16 380	92 484
01.01.2023	748 246	407 977	239 646	100 624	200 414	106 837	73 381	20 197	209 091	118 201	57 891	32 998	80 503	31 255	33 122	16 126	102 155
01.01.2024	725 493	373 762	253 448	98 283	181 561	92 308	69 419	19 834	237 873	119 698	81 741	36 434	77 123	32 422	33 120	11 582	78 111